

SKOVEN

Månedsskrift
udgivet af
Dansk Skovforening
Februar 1976

NØRRESUNDBY SAVVÆRK

A/S NØRRESUNDBY TØMMERHANDEL

TELF. (08) 17 00 22

Indkøb af nåletræ til bygningstømmer

Nord for Limfjorden:

Skovfoged N. P. Nissen,

»Alfarvad«, tlf. (08) 86 71 30

Syd for Limfjorden:

Skovfoged J. Wisbech,

Kås, tlf. (08) 24 54 32

Alle arter
skovplanter

i prima kvalitet

Forlang venligst tilbud!

Tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og planter.

Geisler-Nielsens Planteskole I/S
8723 Løsning - Telf. 05 - 65 12 11

Paludans Planteskole A/S

Klarskov — 4760 Vordingborg

Telefon (03) 78 20 09

Skovplanter, Læ-, Hæk- og
Hegnplanter

Tilsluttet Herkomstkontrollen med
skovfrø og -planter

Vallø Stifts Savvæk

Oparbejdning af BØG

Råtræindkøb, tlf. (03) 66 74 13

SKOVKONSULENTEN

Skovtilsyn
Skovadministration
Planlægning
Vurdering
Driftsanalyser

Skovrider E. Tolstrup
Hedegrænsen 38, 2600 Glostrup
Tlf. (02) 96 10 69

Kævler af
ASK,
BØG og
EG
købes

A/S Kolds Savværk

Grundlagt 1888

Kerteminde. Telefon (09) 32 15 15

Vi er købere til bøg og ask samt lidt ege- og
elmekævler.

HVALSØ NY SAVVÆRK OG TØMMERHANDEL

4330 Hvalsø

Tlf. (03) 40 81 36

Ford Roadless 5000

4 hjulstrukket dieseltraktor,
monteret med
Cranab 2000 skovkran.

Maskinen er særdeles velholdt
og sælges billigt.

Mandskabsvogne

udført efter godkendte tegninger af Direktoratet for statskovbruget, Det danske Hedeselskab samt Skovbrugets Arbejdsgiverforening.

HØRMANN HUSE a/s

Ballebygade 10-18,
8600 Silkeborg,
telefon 06 · 85 51 78

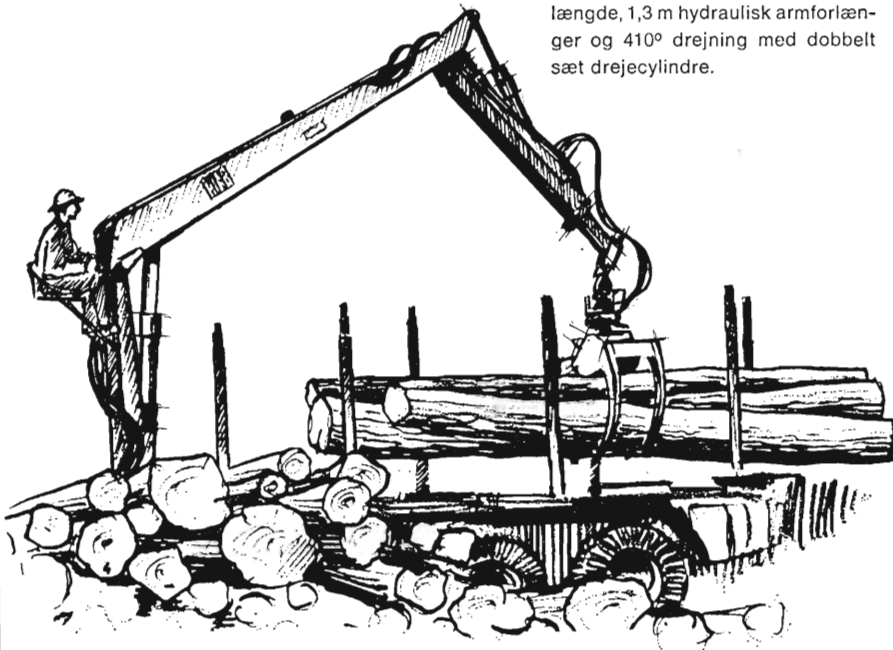
RIMAS TRAKTOR A/S

RINGSTED
Tlf. (03) 61 18 48 - lokal 56 & 59

HIAB 670

DEN NYE SKOVKRAN

Med kapacitet på 6 tm, 6,95 m arm-længde, 1,3 m hydraulisk armforlæng-
ger og 410° drejning med dobbelt
sæt drejecylindre.

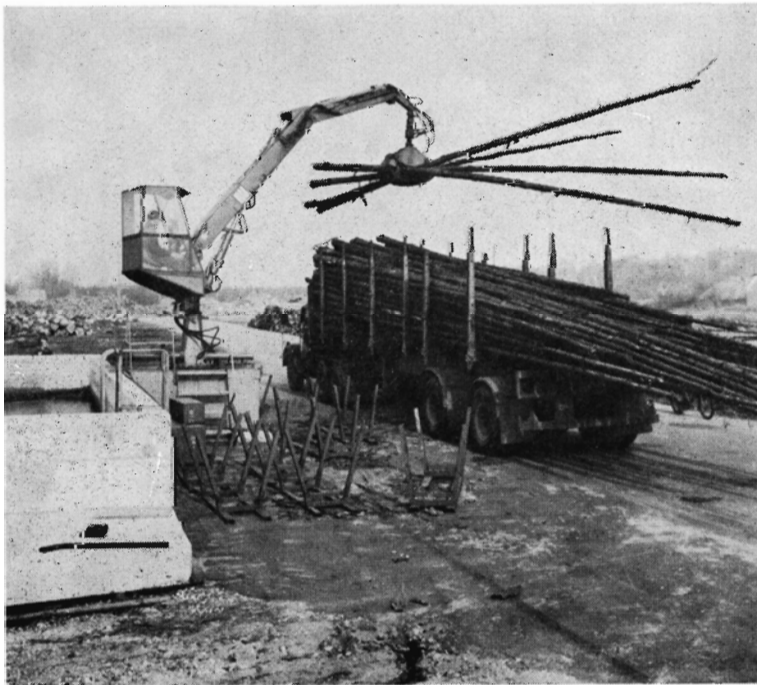

HIAB 670 er en hel ny konstruktion, hvor alle erfaringer fra verdens største kranfabrik er taget i betragtning. Et nyt kvalitetsprodukt om hvilket vore forhandlere gerne står til tjene-
neste med alle oplysninger.

Humblebæk:	HIAB-FOCO A/S Hovedkontor Bakkegårdsvej 308-310, 3050 Humlebæk Telefon (03) 19 24 24
Herlev:	HIAB-FOCO A/S Salgsafd. og værksted Knapholm 8, 2730 Herlev Telefon (02) 94 81 22
Århus:	HIAB-FOCO A/S Axel Gruhnsvej 6, 8270 Højbjerg Telefon (06) 27 18 22
Haslev:	HIAB-FOCO A/S Afdelingen under opførelse
Ålborg:	ÅLBORG HYDRAULIC A/S 9530 Støvring, telefon (08) 37 14 66
Holstebro:	HOLSTEBRO HYDRAULIC A/S Lemvigvej 9, 7500 Holstebro Telefon (07) 42 63 66
Randers:	RANDERS HYDRAULIC A/S Nyholmsvej 15, Dronningborg, 8900 Randers, telefon (06) 43 14 66
Paarup:	MIDTJYSK HYDRAULIK A/S Paarup, 7442 Engesvang Telefon (06) 86 52 22
Esbjerg:	ERLING CHRISTOFFERSEN ApS Morsøgade 13, 6700 Esbjerg Telefon (05) 12 52 40
Kolding:	KOLDING HYDRAULIC ApS Industrivej 10, 6000 Kolding Telefon (05) 52 86 18
Odense:	KNUD NYEGAARD A/S Elmelundsvej 14, 5200 Odense Vest Telefon (09) 12 10 69

HIAB-FOCO A/S

Træ i faldende længder til Pindstrup giver:

- ★ fuld udnyttelse af hele stammelængden
- ★ nøjagtig opmåling ved modtagelse på fabrikken
- ★ lavere arbejdstidsforbrug pr. skovet m³
- ★ mindre investering til udslebningssystemer
- ★ kun en sortering
- ★ højt dækningsbidrag til skoven

Kontakt venligst vort skovkontor for nærmere oplysninger.

NOVOPAN TRÆINDUSTRI A/S

PINDSTRUP - 8550 RYOMGAARD - (06) 39 61 00

Nyt fra Dansk Skovforening:

Regnskabsmøder

I løbet af januar måned er der blevet afholdt 3 regnskabsmøder fordelt landsdelsvis på Sjælland, Fyn og Jylland.

Som meddelt i SKOVEN NYT nr. 11a, 1975, var møderne planlagt som foredragsmøder med efterfølgende diskussion. Afdelingsleder *K. Dalgas*, Dansk Skovforening, talte om regnskabsoversigternes nøgletal og om analysernes anvendelighed og kom herunder ind på et konkret eksempel på, at analyserne var anvendt til modelberegninger af skattetryk (se artiklen inde i bladet). Forstkandidat, revisor *O. Brunemark* talte om kontoplener og kontering og lagde herunder stor vægt på betydningen af en ensartet regnskabsprocedure på de forskellige skovbrugsejendomme, da man herigennem i væsentlig grad kan forbedre regnskabsoversigterne. Endelig fremlagde chefkonsulent *C. Als*, LEC en prognose for privatskovbrugets økonomi i de kommende fem år. Ifølge denne prognose kan man i de nærmeste år kun forvente en gns. stigning af det årlige kasseoverskud på 2 %, d.v.s. væsentligt mindre end den inflation, der forventes. *C. Als* blev opfordret til at publicere prognosen i Dansk Skovforenings Tidsskrift.

I den efterfølgende diskussion blev der fremsat en del kritiske bemærkninger til regnskabsoversigterne, idet flere fandt, at de havde begrænset værdi for den enkelte ejendom. Derimod var der almindelig enighed om, at oversigterne er af meget væsentlig betydning for foreningens virke. Adskillige af de kritiske bemærkninger var imidlertid af konstruktiv art, således at de vil kunne indgå i de fortsatte bestræbelser på at forbedre oversigterne.

K.D.

Nyt Skilt

Ifølge naturfredningslovens § 55 stk. 4 kan en skovejer forbyde færdsel og ophold i områder, hvor der foregår intensivt skovningsarbejde. Denne bestemmelse, der blev indføjet under behandlingen af lovforslaget i folketinget, hjemler ejeren adgang til at afspærre områder, hvor almenhedens tilstedeværelse kan være forbundet med en vis risiko.

Selv om færdsel og ophold i skovene iflg. samme paragraf stk. 6 sker på eget ansvar, vil de fleste skovejere vel alligevel foretrække at afspærre de

områder, hvor publikum kan risikere at komme til skade som følge af arbejdet i skoven.

Til dette brug har Dansk Skovforening ladet fremstille et nyt skilt (se figuren), hvis tekst er godkendt af miljøministeriet. Skiltet er lavet af plastik. Det er rødt med hvide bogstaver.

Det leveres med to S-kroge, så det kan ophænges under „det brune salmevers”. Prisen er 12 kr. pr. stk.

Skiltet bør kun ophænges i det område af skoven, hvor det farlige arbejde foregår, og kun når der er en reel risiko for publikum. Det bør ikke hænges natten og weekend'en over.

K.D.

Manuel transport i skovbruget

Et under direktoratet for arbejdstilsynet nedsat udvalg om manuel transport af materialer har udarbejdet regler om manuel transport af kødkroppe, sække og stålflasker.

Udvalget har besluttet at nedsætte en arbejdsgruppe om manuel transport i forbindelse med skovarbejde. Gruppen skal på grundlag af en undersøgelse af de praktiske problemer udarbejde et forslag til regler om emnet. Arbejdsgruppen består af repræsentanter fra *Specialarbejderforbundet i Danmark*, *Skovbrugets Arbejdsgiverforeninger*, *Skovstyrelsen*, *Skovskolen*, *Skovteknisk Institut*, *Danske Skovteknikers Landsforening*, *Polioinstituttet*, *Københavns Universitet* og *Arbejdstilsynet*.

Regler om, hvor meget og hvorledes man må løfte og slæbe under skovarbejde, kan forventes udarbejdet i dette forår.

BMR

Skovbrugermøde

Skovbrugermøde arrangeret af Statens forstlige Forsøgsvæsen afholdes på Unge Hjem Højskole i Skaade ved Århus *torsdag den 1. april kl. 10,00*. Nærmere program vil senere fremkomme.

Erik Holmsgaard.

Personalialia:

Skovrider på Vemmetofte Kloster *Jørgen Hvejsel Lassen* er pr. 12. januar 1976 udnævnt til ridder af Dannebrogordenen.

Skovrider *Knud Nedergaard-Hansen*, Klosterhedens Statsskovdistrikt, er afskediget p. gr. af alder med udgangen af april måned 1976.

Rettelse

I skovrider *Bent Engberg's* artikel: „Tilgroningsproblemer” i SKOVEN, hefte 1, pag. 14, er desværre indløbet en beklagelig fejl, idet det anførte areal skal være 200.000 ha i stedet for 400.000 ha.

Legater:

Kammerherre Eide og Hustru, f. Sarauws Legat

Af legatets midler vil der i 1976 til dygtige forstkandidater kunne uddeles portioner som understøttelse til rejse i ind- og udland. Ansøgninger ledsaget af fornødne bevisligheder indsendes senest 2. april 1976 til legatbestyrelsens formand – adresse: *Skovstyrelsen, Strandvejen 863, 2930 Klampenborg*.

Svend Jørgensen
Legatets sekretær.

Stiftsdame, frøken Amalie af Gyldenfeldts Legat

Til undervisning og uddannelse af sønner af trængende forstembedsmænd og regnskabsførende betjente under de nordøstsjællandske statskovdistrikter er legatportioner ledige for indeværende kalenderår.

Ligeledes er legatportioner som hjælp til trængende forstembedsmænd og regnskabsførende betjente under statsskovvæsenet (disse skal være fyldt 60 år) eller til disses efterladte ledige for indeværende kalenderår. Blanket til ansøgning om tildeling af fornævnte legatportioner kan rekvireres i *Skovstyrelsen, Strandvejen 863, 2930 Klampenborg* (tlf. 01 - 631166), og ansøgninger skal være skovstyrelsen i hænde senest 2.4. 1976.

Svend Jørgensen
Legatets sekretær.

Modelberegninger af skattetryk for private skovbrugsejendomme

Månedsskrift udgivet af
DANSK SKOVFORENING
Vester Voldgade 86
1552 København V
Telf.: (01) 12 21 66*
Postgirokonto: 9001964

Redaktionsudvalg:

Hofjærgermester
I. Estrup
(formand)

Statsskovrider

Steffen Jørgensen

Lektor, lic.agro,
Finn Helles

Skovrider

Aa. Marcus Pedersen

Skovrider

Ole Fog

Ansvarshavende redaktør:

Forstkandidat

Mikal Herløw

Dansk Skovforening

Annoncetegning:

Redaktør P. Hauberg

Dansk Skovforening

Abonnement:

Tegnes hos

Dansk Skovforening

Koster for 1976

kr. 95,- (incl. moms)

Medlemmer af Dansk Skovforening modtager et ekempl. af Skoven og Dansk Skovforenings Tidsskrift vederlagsfrit.

Stof til SKOVEN's

marts nummer må

indsendes inden 29. februar

Eftertryk med kildeangivelse tilladt.

Forsiden:

Nyt skilt.

Se artiklen på side 24.

Tryk:

Juølsminde Bogtryk

Telf.: (05) 69 30 94

FEBRUAR 1976

I tidsskriftet »EF information« nr. 17, oktober 1975, kunne man læse, at EF-kommissionen »i meget nær fremtid vil præsentere et aktionsprogram vedrørende skatteharmonisering. På kort sigt vil man dog nøjes med at beskæftige sig med skattesystemernes struktur og grundlaget for beskatning«.

Som led i disse harmoniseringsbestrebelsers foretages for tiden i EF-regi en sammenlignende undersøgelse af skovbrugets beskatningsforhold i de forskellige medlemsstater. Dansk Skovforenings økonomisk-statistiske afdeling står for det danske bidrag.

Af KNUD DALGAS, Dansk Skovforening.

Da der ikke findes nogen dækkende officiel skattestatistik specielt for skovbrug, har man fra EF-side valgt at anvende modelberegninger for herigennem at sammenligne beskatningsforholdene.

Forudsætninger

Beregningerne skulle gennemføres under følgende forudsætninger:

- hvis udbytte- og omkostningsniveau var det samme i alle lande
- hvis niveauet svarede til gennemsnittet for hvert land.

Mens den første del af undersøgelsen navnlig vil have interesse når resultaterne fra de øvrige lande foreligger, kan det nok være af værdi at meddele resultaterne af den anden del, og det er derfor kun denne, der er omtalt i det følgende.

Det blev endvidere forudsat, at der skulle være tale om private ejendomme, ejet af fysiske personer. Det skul-

le være rene skovbrugsejendomme, hvor ejeren kun havde indkomst fra vedproduktionen. Det skulle være gældfri ejendomme, og for at kunne beregne arveafgiften blev det forudsat, at ejendommen ville passere udelt til en enkelt direkte efterkommer (ejeren skulle være gift og have 2 børn) og at arveafgiften skulle fordeles ligeligt over en periode på 30 år.

Beregningerne skulle gennemføres for følgende ejendomsstørrelser: 100, 500, 1.000, 5.000 og 10.000 ha og dels for rene nåletræsejendomme, dels for rene løvtræsejendomme i begge tilfælde med en normal aldersklassefordeling.

Kildemateriale

Som kildemateriale er benyttet Dansk Skovforenings regnskabsoversigter, »skattetabeller« udgivet af V. Spang-Thomsen, Meddelelser fra Statens Ligningsdirektorat, m.v.

Skatte- og afgiftstyper

Følgende 4 skatte- og afgiftstyper blev medtaget:

Indkomstskat

Skattepligtig indkomst beregnet efter fradrag for ejendomsskatter og for øvrige fradrag (skønsvist ansat til 3.000 kr.). Skatten er beregnet for Otterup kommune og reduceret med børnetilskud.

Ejendomsskat

Efter regnskabsoversigterne, korrigeret til henholdsvis ren løvskov (tilnærmet bøg bonitet 2 og rødgran bonitet 2).

Formueskat

Beregnet efter ejendomsværdi og nedsat efter gældende regler, når den skattepligtige indkomst er under 6 % af formuen.

Arveafgift

Beregnet som ovenfor beskrevet efter reglerne, der gælder »når arven tilfalder arveladerens afkom« og fordelt over 30 år.

Resultater

Resultatet af beregningerne er vist i figur 1 og 2. Figurerne skal opfattes således, at der f. eks. for nåletræets vedkommende (figur 1) og ved en ejendomsstørrelse på 1.000 ha er beregnet et overskud før skat på 551 kr./ha og at dette overskud fordeler sig således:

Indkomstskat	272 kr./ha
Ejendomsskat	94 kr./ha
Formueskat	76 kr./ha
Arveafgift	81 kr./ha
Overskud efter skatter og arveafgift	28 kr./ha

I dette eksempel er der altså kun 28.000 kr. til ejeren. For større ejendomme er beløbet pr. ha mindre, og for små ejendomme er der et lidt større beløb til ejeren.

For løvtræet (figur 2) er beløbene mindre, men tendensen er den samme.

Vurdering

Der må imidlertid advares kraftigt imod at drage for vidtgående slutninger ud fra disse modelberegninger, der er foretaget efter bestemte retningslinier, som er fastsat i EF-undersøgelsen.

For det første er rene, vedproducerende skovbrugsejendomme sjældne, som regel er der også indtægter fra forskellige biproduktioner (pyntegrønt) og bivirksomheder (planteskole, bygninger, jagt m.v.).

For det andet kan det diskuteres, om arveafgiften bør fordeles på den beskrevne måde, men det fremgår dog

klart, at generationsskifteproblemet er meget stort for skovbruget, ligesom det iøvrigt også er for landbruget.

For det tredje må det fremhæves, at der er tale om statiske beregninger, der ikke tager hensyn til en evt. fortsat stærk stigning i ejendomspriserne, der vil medføre, at mange skovejere kan belåne deres ejendomme, for på den måde at klare deres likviditetsproblemer. Den kapitalgevinst ejeren kan opnå i tilfælde af salg er således

heller ikke med, men som bekendt skal der i så tilfælde betales kapitalvindingsskat.

Selv om modellerne således kun er af begrænset værdi, vil de alligevel være af betydelig interesse først og fremmest når tallene fra de øvrige EF-lande foreligger, men også her i landet, hvor der for tiden er forskellige forslag fremme til afskaffelse eller ændring af skatten på produktionsjord.

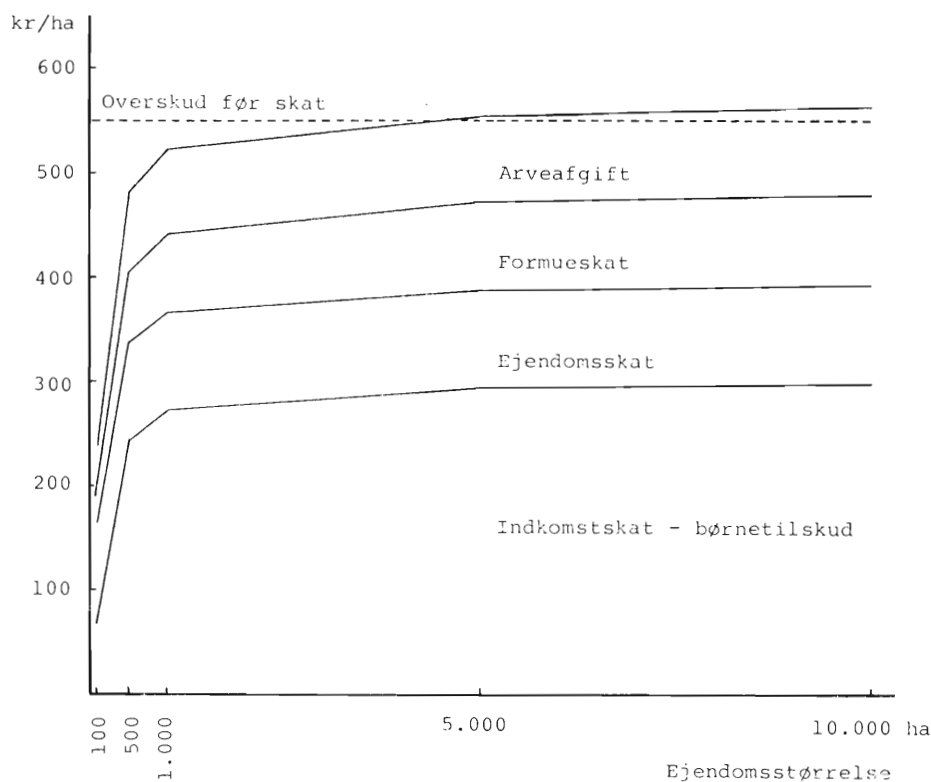

Fig. 1. Modelberegning af skattetryk. Normalskov af nåletræ.

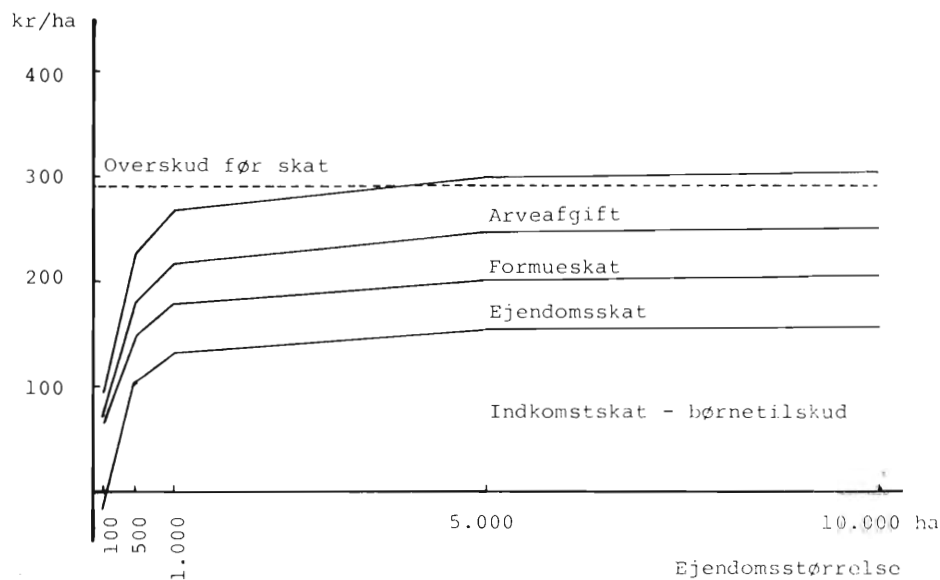

Fig. 2. Modelberegning af skattetryk. Normalskov af løvtræ.

Forøgelse af vedproduktionen

Som et à propos til dr. agro. E. Holmsgaards artikel i SKOVEN nr. 11, 1975, mener forfatteren til denne artikel, at vi er kommet langt på to væsentlige områder: Vedkvaliteten, gennem aktive hugstindgreb, og skovbundens forbedrede tilstand ved omdannelse fra mor til muld.

Af fhv. statsskovrider, dr. agro. AXEL S. SABROE.

I SKOVEN, november ifjor, har dr. E. Holmsgaard skrevet en interessant artikel om „Mulighederne for en forøgelse af vedproduktionen”.

Det er glædeligt at læse noget, der hverken handler om EDB eller mekanik. Desværre skæmmes artiklen af en bemærkning i andet afsnit om, at kvas og visne blade „i givet fald delvis ville kunne udnyttes”. Jeg troede, at en dansk forstmand ville forstå, at blot antydningen af noget sådant, vil være helt forfejlet.

Men dr. Holmsgaard synes i alle sine - iøvrigt udmærkede - betragtninger at have glemt to meget væsentlige områder, hvor vi allerede er kommet langt. Det er vedkvaliteten og skovbunden.

Vedkvalitet

Hvad det første angår, behøver man blot at kaste et blik på gamle illustrationer, f. eks. i Fr. Weiss „Undersøgelser over Jordbundens Reaktion og Nitrifikationsevne i typiske danske Bøgeskove”. (Dansk Skovforenings Gødningsforsøg 1924), hvor der nok er billeder af smukke bevoksninger, men også nogle meget tarvelige selv på god bund. Og så vidt jeg husker, findes der i Oppermanns „Vrange Bøge” (1908) en mængde billeder, der vel først og fremmest skal vise de vrange bøge, men i baggrunden er der en mængde sletformede af en slags, som man heldigvis skal lede længe efter i vore skove idag.

Almindeligvis er det de kønneste bevoksninger, der fotograferes, men det havde været rart, om der forelå billeder også af de dårlige bevoksninger, så der var en mulighed for at sammenligne med de nuværende tilstande på de samme arealer.

Den første verdenskrigs pligthugster var en lykke for dansk skovbrug, fordi de tvang forstmændene til at afdri-

ve de fleste af de mange elendige bevoksninger, der fandtes dengang.

Skovbunden

Da den første periode med disse renafdrifter var til ende, blev man tvunget til at øge udhugningerne. Det viste sig da - mod forventning - for de mange, der ikke som Mørk-Hansen, Elers Koch, H. C. Schrøder (og hans efterfølger Vilh. Larsen) kendte - ja, jeg fristes til at sige - udhugningskunsten, at selv bevoksninger på den dårligste bund reagerede mod forventning - og det gav lys og luft til skovbunden.

Dr. P. E. Müller havde som bekendt i III og VII bind af Tidsskrift for Skovbrug (henholdsvis 1879 og 1884) skrevet sine epokegørende artikler om muld, mor og muldblottet bund. (Jeg benyttede lejligheden til igen at læse disse afhandlinger, og jeg forbløffedes over den imponerende og banebrydende indsats, denne geniale mand har gjort. Prøv engang at læse dem igen. Særlig hans studier af regnormenes gange er glimrende - endda før Darwins store undersøgelser. Mærkelig nok har Gandil i »Danske Forstkandidater 1861 - 1936« ikke et ord om, at Müller i 11 år har været skovbrugslærer, og det hører vel ikke til hans mindste fortjenester.

Som ung mand undrede det mig, at man så så lidt til resultaterne heraf i vore skove. Jeg forstår nu, at den slags tager tid at rette. Så kom de stærke tyndinger i 1920'erne, og de hjalp meget. (Ris på bunden, døde urterødder, der gav udluftning, og i visse tilfælde ærundervækst).

Typisk mor er svær at finde

Vi ser ikke meget mere til de voldsomme mordannelser, vi havde dengang. Jeg husker en bevoksning på

Nødebo, nær Maglemosen, hvor jeg i 1921 fandt mortørv i bøg på ikke mindre end 20 cm tykkelse, da jeg tog bundprøver for Fr. Weiss.

Jeg tror, at det var dr. Holstener-Jørgensen, der engang fortalte, at man fra udlandet havde anmodet om at få en profil af en dansk bøgemor, og at man havde svært ved at finde en typisk.

Det viser, at der alligevel er sket en forandring.

Bonitetsforbedring

Jeg har i DST (1958 og 1965) skrevet om bølgeboniteter på Boller og mener at kunne vise, hvordan de yngste og mellemaldrende bevoksninger har ændret boniteten til noget væsentligt bedre.

Og man kan blot ved at kaste et blik på Carl Mar: Møllers bonitetskurver forstå, hvad en stigning på en bonitetsgrad kan betyde.

Professor Møller var ganske vist skeptisk med hensyn til mine tal. Som om det var noget forfærdeligt, at der var kommet noget godt resultat ud af Müllers undersøgelse. Det blev nølende indrømmet, at der kunne ske en vækstforbedring, når rødderne kom ned i en rigere undergrund, men det gør de jo kun, hvis overjorden er i orden, og man kan dog se, at selv på fladgrundet bund (f. eks. i Grundskov-forsøget på Boller) kan der opnås en fortrinlig vækst, selv når et uigennemtrængeligt lag hindrer rødderne i at søge i dybden.

Jeg ville engang prøve på at se på jordbundsbeskrivelserne i Wings fortrinlige plan for Boller skovene 1875, men desværre var den lavet før man kendte til muld og mor, så det var ikke til at danne sig et klart billede af forholdene. Det var først i 1933, at der blev lavet en virkelig jordbundsbeskrivelse igen.

Mon det ikke var et godt emne for en stor-opgave ved II del af skovbrugseksamen at gennemgå nogle planer, f. eks. for de nordsjællandske skove og sammenligne forholdene før og nu? Jeg er overbevist om, at det vil give interessante oplysninger.

De sidste 100 år er heller ikke i den retning gået sporrøst for sig i vore skove.

Skovbunden er et klenodie

Til slut et hjertesuk.

Gid nutidens forstmænd må forstå, at den gode skovbund er et klenodie - tildels genskabt gennem generationers arbejde - og at man må være forsigtig, hvis ikke nutidens tunge maskiner skal ødelægge, hvad der er skabt ved langvarigt, målbevidst arbejde.

Hvor går skovbruget hen?

Chefkonsulent Mogens Wentzers artikel i decembernummeret 1975 er blevet kommenteret i januarnummeret 1976 af skovrider Erik Christiansen, der i artiklen: »Et lille skovbrug i Skandinavien« fremsætter en del påstande, uden at disse særligt diskuteres eller uddybes. Det kan derfor forekomme rimeligt også at knytte nogle kommentarer til kommentarerne.

Af skovrider J. E. DUE, Løvenholm.

Skoven og træindustrien

Skovrider *E. Christiansen* opgiver sig selv som absolut tilhænger af »det gamle system« med initiativet hos skovejeren og kundepleje, fordi det giver skovejeren mulighed for prisdannelse og i det hele taget tilgodeser den, der såvel hvad angår skovdyrking som økonomi er den dygtigste: Selv uden egentlig at forstå denne skelen mellem skovdyrking og økonomi kan man vel kun sige, at »det gamle system« altså indeholder noget udmærket værdifuldt.

Det forkastes imidlertid alligevel, formentlig ud fra den tanke, at det niveau, som den dygtige kommer over, den mindre dygtige under, er lavere end nødvendigt.

Som årsager angives: »Det kan ikke være rigtigt, at man i skoven fortsat skal lave råtræet som halvfabrikata, d.v.s. tømmer, master, kassetræ, cellulosetræ, spånpladetræ m.v., fordi denne proces naturligt hører til på savværket. Små savværker er udslidte, umoderne og kan ikke overleve. Mellemstore savværker (der findes ingen store) drives ikke rationelt«. Det er postuleret og »folks uendelig konservative tankegange« skyldes nok nærmest, at de vil have dokumenteret, at ændringer er til det bedre, før der ændres.

Skovene sorterer råtræet

Hvem skal sortere råtræet? Velsagtens den, der kan gøre det, så den samlede udgiftssum bliver mindst mulig. Dette har hidtil været skovene, og i hovedsagen forbliver det også i overskuelig fremtid skovene. Er dette ikke et postulat? Joh, men *N. Heding*, Skovteknisk Institut, konkluderer i DST

1974 efter at have undersøgt problemet i Vesttyskland, »hvis skovdrift på mange måder minder om den danske«, at mekaniserede råtræpladser med eller uden tilknytning til savværker »sandsynligvis ikke er lønsomme i Danmark i dag«. Så senere måske? Som *Heding* siger: Dette må dog dokumenteres først, jævnfør de få tyske råtræterminalers kortvarige funktionstid«.

Hvis der eksisterede kombinerter, der kunne anvende alle sortimenter, var det en anden sag, men sådanne findes ikke. At skabe dem og nedlægge eksisterende gode træindustrier vil blive meget kapitalkrævende. Lønsomt? - Vides dette? - Og vil sådanne monopoler være attraktive?

Små savværker kan blive store

Små savværker kan ikke overleve: Nåh - nogle mellemstore, hvis effektivitet skovene vist kan være ganske glade for, har engang været små, og også i dag ses skam af og til tilsvarende udvikling. Der er formentlig fortsat muligheder for dygtige folk i den branche, selv om de ikke har en stor kapital bag sig. Og som skovrider *Christiansen* selv beskriver, er det nu heller ikke let at ville begynde som større.

Kundepleje

De mellemstore savværker drives ikke rationelt, for råtræet anvendes ikketil bedste opskæring, men efter aktuelle køberes behov: Kunden skal begribeligvis have sit behov tilfredsstillet, men specielle ønsker kan ikke tilfredsstilles ved lagerføring, hverken af skåret træ eller af råtræ, da dette vil være svært fordyrende. Savværket skal selvfølgelig henvende sig til sin (sine) råtræleverandører om træ, net-

op egnet til kundens ønske, og skoven skal lige så selvfølgelig levere det ønskede. Begge parter står sig ved det, for kagen, de skal dele, bliver større. Det er blot den omtalte kundepleje, og den kan og bliver praktiseret. Måske ikke tilstrækkeligt? Muligvis ikke, men hellere ad den vej udnytte de rationelle savværker, der jo faktisk eksisterer, frem for at fundere på en kostbar og usikker omstrukturering.

Savværkerne arbejder til skovens fordel

For nåletræets vedkommende er tømmer den økonomisk mest afgørende produktion, jvf. *Brüel*, DST 1972: Hovedparten af råtræet til tømmer leveres uafkortet, netop fordi savværkerne herigennem i meget vid udstrækning har opnået en oparbejdning af det enkelte træ til det formål, det egnede sig til.

Dette har efter mine - godt nok meget begrænsede - erfaringer været hovedårsagen til, at danske skove fra savværkerne har opnået relativt høje priser, og jeg mener det derfor urimeligt at beskyldte de mellemstore savværker for at arbejde urationelt. Mig bekendt opnår sydsvenske skovejere i SSSF ikke bedre priser, end vi gør.

Savværksindustrien har den sidste halve snes år gennemgået en vældig ombygning og rationalisering. Tvært imod skovrider *Christiansens* opfattelse mener jeg, at den ved god udnyttelse af råtræet på udmærket vis har formået at tilfredsstille kundeønskerne og derved været af afgørende betydning for, at det særlige ved det danske marked har kunnet bibeholde - til skovens fordel.

Farlig for dansk skovbrugs økonomi er vist snarest den tendens, der er, til at anvende ikke tømmer, men planker.

De omtalte »meget store vedmasse-reserver« her i landet, der ikke udnyttes, kan skovene næppe skylde savværksindustrien for, men kun - i nogle tilfælde - egen, mindre heldige struktur.

Kort og godt: Jeg ser altså ikke i skovrider *Christiansens* artikels første afsnit »Skoven og træindustrien« noget, der oplyser vejene til et højere afkastningsniveau.

Man klarer sig nok

Skovrider *Christiansen* noterer, at man må gøre sig klart, at muligheden for, at skove og savværker overlever, er, at man må se bort fra snævre, økonomisk egoistiske synspunkter og prøve at se lidt længere frem. Åh ja, samarbejde, prognoser og realistiske un-

dersøgelser er fine, nyttige ting - idag som tidligere. Og hvorfor denne dommedagstale: Muligheden for at overleve. Hvorfor i alverden skulle vi ikke det, om vi bærer os ad, som fornufte måtte tilsige os, når skovrider Christiansen dog profeterer, at »råtræ vil på ikke ret langt sigt blive en mangelvare i lighed med olie m. m.«.

EFG

Om »Skovarbejderen og dennes aflønningsprincipper«: Skovrider Christiansen noterer, at det drejer sig om specialister og særdeles ansvarsbevidste mennesker. For at skabe interesse for tilgang til faget anbefales det som en helt afgørende opgave for skovbrugets organisationer at finde en mulighed for »uddannelse til faget« som en almindelig håndværksmæssig uddannelse eller eventuelt gennem EFG. Jamen, det er jo præcis, hvad der sker. EFG-uddannelsen for jordbrugsområdet, herunder skovbruget, er sat i gang, og skovbrugets organisationer støtter helhjertet denne uddannelsesform og deltager i dens udformning.

Akkordløn ikke bare et onde

Skovrider Christiansen har gode erfaringer med fastlønssystemer, »for det giver ro i skoven og tilfredse medarbejdere, fri for akkordræs«.

Tilfredshed på en arbejdsplads er vel afhængig af godt samarbejde, gode arbejdsvilkår og af lønforhold, og vedrørende det sidste kan man lige så godt få uro ved fastsættelse af en fast løn som ved en akkordløn.

Skovene har haft det held at kunne tiltrække usædvanlig dygtige, interesserede og ansvarsbevidste medarbejdere, netop under et akkordsystem. Som enkeltmandsarbejde eller ganske få sammen har det givet mulighed for, at arbejdstageren kunne få en ganske usædvanlig frihed i arbejdet og en lige så usædvanlig indflydelse på egen arbejdsituation - en meget betydelig selvstændighed og uafhængighed. Er det ikke just, hvad arbejdstagere i andre erhverv stiller krav om? Alle har vist iagttaget, at forskellige mennesker ikke yder samme præstationer ved samme arbejdstakt, den faglige dygtighed er ikke den samme. Er det da så helt urimeligt, at den faglige dygtighed også bemærkes og honoreres? Sker det ikke, har folk i hvert fald mistet en stimulans til at søge at skaffe sig faglig dygtighed.

Overenskomsten

Meningen med skovbrugets kollektive overenskomster er at fastlægge et lønniveau, som parterne kan være enige om er - vi kan jo sige - ikke urime-

ligt for en »gennemsnitsmedarbejder« i almindelig jævn arbejdstakt. Overenskomstbrugerne må bedømme, om det lykkes. Produktivtetsundersøgelser er brugt til forsøg på at gøre aflønningen af de forskellige arbejdsoperationer ligelønnede, idet disse undersøgelser belyser nogle tidsrelationer. De har slet ikke været interesseløse, selv om alle godt ved, at aflønningsatsen ikke helt har kunnet indrettes efter dem.

Det er klart, at et akkordsystem medfører fordele for de fagligt dygtige. Også, at nogle føler sig fristet til at forcere arbejdstakten, måske endda på en så urimelig måde, at nedslidning bliver resultatet. For de dygtige kan et sådant misbrug af egen person ikke pådømmes akkordsystemet, for misbruget skyldes et ganske personligt valg. Det er frivilligt, ikke påtvunget. For fagligt mindre dygtige folk kan risikoen for akkordræs være større, men er akkordernes niveau af en størrelse, så det for disse folk ved normalt arbejde giver en indtjening, der tåler sammenligning med, hvad de i øvrigt kunne tjene i andre erhverv, kan der vel næsten ikke være noget egentlig odiøst i aflønning efter akkordsystem.

Et akkordsystem medfører også, at aflønningen ikke er ens i alle arbejdslevets stadier. Men er der ikke noget fornuftigt og socialt retfærdigt i, at indtjeningen er størst i den periode, der for en familie er mest pengekrævende, bosætningsstid og tiden med hjemmeværende børn.

Akkordsystemet medfører desuden, at mindre arbejdsføre uden synderlige ulemper kan deltage i produktionen i den udstrækning, de selv ønsker og magter det, på uregelmæssig flexetid endda.

Fastløn giver også problemer

Et fastlønsystem med en indbygning af en mindre bonusandel efter præsteret arbejde er næppe rationel, da den f. eks. fortsætter den hidtidige sammenkædning af opmåling til løn- og salgsafregning og derved virker hindrende for rationalisering.

Individuelt aftalt fastløn er måske en brugbar udvej, men - jvf. industriens minimallønssystem - må man nok frygte en del arbejdsuro, som skovbruget hidtil har været lykkeligt forskånet for.

Skovrider Christiansen finder effekternes dækningsbidrag uinteressante. Jeg er imidlertid sikker på, at under fastlønsystem vil dækningsbidrag pr. effektenhed pr. mand blive studeret med megen interesse og vil nok med-

føre forholdsregler, som ingen egentlig tilsigtede med systemet: Tendens til at skubbe de arbejdsmæssigt svageste ud, arbejdstidskontrol (i Sverige tales bl. a. om kontrolure for skovarbejderne m.v.).

Produktivtetsnedgang

Ifølge de svenske erfaringer efter indførelsen af »omtrent«-fastløn medfører denne en effektivtetsnedsættelse på 10-20 %. Nu kan man ikke tænke sig en generel lønsenkning, så der er tale om en udgiftsstigning. Det er selvfølgelig kedeligt, men skovejerne har dog nogle muligheder for efterhånden mere eller mindre at genvinde noget heraf ved rationalisering, mekanisering, formindskelse af administrationsapparat (bl. a. ved, at industriopmåling som eneste opmåling bliver mulig, når arbejdsafsløning løsrives fra salgsafregning).

Bliver skovarbejderen sorteper

Mere betænkeligt er billedet egentlig for skovarbejderen. Da tidlønnen næppe ansættes efter de højsttjenende, vil nogle gå ned i løn. Incitamentet til faglig dygtiggørelse vil mindskes, mulighed for at mindre arbejdsføre skubbes ud, en måske knap ønskelig udjævning af livsindtægten samt mindsket indflydelse på egen arbejdsituation og -frihed. Goder er til gengæld en lidt mindre arbejdsindsats, regelmæssig indtjening, der uden besvær hele tiden kendes.

Skovrider Christiansens anbefaling af fastlønsystemet støtter uforbeholdt den unuancerede agitation, der for tiden finder sted for fast løn.

Der er selvfølgelig goder ved et fastlønsystem, men faktisk også kedelige ulemper, som må frem i diskussionen, der nødtigt skulle blive ensidig agitatorisk.

Fordomsfri debat efterlyses

Samfundet er ude i omvæltninger for tiden, og det får også konsekvenser for skovbruget og dets struktur. En fordomsfri debat kunne bidrage til fornuft i kommende ændringer, så vi ikke bare skrider. Men altså fordomsfri, og chefkonsulent Mogens Wentzer gør ret i at efterlyse en vurdering af konsekvenserne.

De faglige organisationer for skovarbejderne i Norden har på en konference i december 1975 fremsat en udtalelse, der bl. a. indeholder følgende (Rummeteren nr. 1, januar 1976): »fastholdelse af den gamle akkordløn vil medføre svigtende tilgang til skovbruget«. »hos arbejdsgiverne har pr. tradition været en stærk modvilje mod indførelse af mere humane af-

Hyllinge Savværk A/S

Tlf. (03) 74 40 64

Bøge-, Ege-, Aske-, Birke-
og Grankævler købes.

A/S Kagerup Trævarefabrik

Kagerup Stationsvej 59
3200 Helsingør - Tlf. Helsingør 9

E. Graven's Planteskole

Hansted, Egebjerg, 8700 Horsens
Tlf. (05) 65 00 46

Læ- og hækplanter samt planter
til vildtremiser m.v.

Køb af savværkstømmer

Kontant betaling

FAXE LADEPLADS SAVVÆRK

E. Svendsen
4654 Faxe Ladeplads
Tlf. (03) 71 61 73

Produktion:

Dansk tømmer:
brædder og lægter.

Købes:

Nåletræ
til bygningstømmer.

I/S SKÆRBÆK SAVVÆRK

v/Chr. Dahl & Co. . 7400 Herning . Tlf. (07) 12 41 88

Kassetræ af nåletræ købes

ALDERSLYST SAVVÆRK OG v/ brødrene Møballe
SILKEBORG EMBALLAGEFABRIK 8600 Silkeborg - Tlf. (06) 82 01 21

15.000 m³ bøgekævler kl. A-B-C-D

Købes årligt på Sjælland - Lolland-Falster til markedspris.

Kontant betaling.

RYDE SAVVÆRK

Tlf. (03) 88 92 21*
4930 Maribo

lønningformer«. »klart udtrykt ønske om at forlade det hidtidige risikofyldte akkordræs med mange ulykker og den hurtige nedslidning af jobbet udøvere som uundgåelig følgevirkning«.

Sidstnævnte gælder i udtalelsen Norge-Finland, men det ligesom ligger i hele udtalelsen, at Danmark også kan indbefattes, jvf. et andet sted i samme nummer af bladet, hvor en artikel med tre forfattere taler om »den på længere sigt uundgåelige faste månedsløn for skovarbejdere«.

Jeg kan ikke forestille mig, at danske skovejere har haft inhumane hensigter, og skulle de være opfattet således, er det jo trist. Skovrider Christiansen gør det sådan set med ordene: »ikke beskæftiger sig med de afgørende ting, f. eks. om en skovarbejder holder 10-15 år længere«. Men måske er det og resten af det citerede snarest agitatoriske opråb for fastlønsystemet. Hvorfor så ikke hellere prøve at belyse hele problematikken, inden der agiteres og skal tages stilling.

Altså: Hvad med nogle saglige indlæg? F. eks. a la *Mogens Wentzers*.

Lov om prisdæmpning

Folketinget har den 3. februar 1976 vedtaget lov om prisdæmpning.

Loven har som forudsætning, at januarpristallet udløser mere end 1 dyrtidsportion.

Til personer og selskaber m.v., som i løbet af perioden 1. marts 1976 til 28. februar 1977 er indeholdelsespligtige efter kildeskatteloven samt er registrerede i Arbejdsmarkedets Tillægspension, udreder statskassen en godtgørelse til dæmpning af stigningen i priser og omkostninger.

Godtgørelsen udgør for den enkelte arbejdsgiver 2,9 gange det samlede bidrag, han skal indbetale til ATP for ovennævnte periode, hvilket svarer til 1.252,- kr. pr. fuldtidsarbejdstager, der er beskæftiget i perioden.

Beregning

Ved udgangen af hver måned i perioden beregner arbejdsgiveren godtgørelsen på grundlag af månedens samlede ATP-bidrag.

Det beregnede beløb nedrundes til nærmeste hele kronebeløb og modregnes derefter ved førstkommande afregning af indeholdt A-skat.

Arbejdsgiveren kan vente med at modregne godtgørelsen indtil afregningen af A-skat for den sidste måned i kvartalet.

Ministeren for skatter og afgifter fastsætter de nærmere regler om lovens administration.

BMR

Om afregning

Som et supplement til *Mogens Wentzers* indlæg i december-nummeret af **SKOVEN** skal jeg hermed omtale nogle forhold i svensk skovbrug, som muligvis kan virke beroligende på læseren efter at have læst om „korsveje og afgrundsdyb”. –

50 % af Sveriges skovbrug ejes af private skovejere, hvoraf størsteparten er tilsluttet en skovejforening. Et hovedmotiv for disse foreningers tilkomst var, at skovejerne for 40-50 år siden helt enkelt blev snydt af den bolags-ejede skovindustri. Dels var prisen på deres produkter alt for lav, dels var opmålingen, udført af industrien, partisk.

Man fik langt om længe med statslig hjælp stablet en upartisk opmåling på benene. Denne opmåling udføres idag af „Virkesmåtningsforeningerne”, som er underlagt „Skogsstyrelsen”. Næsten hele Sveriges hugst opmåles af disse foreninger. Om man kan halvere afgrunde? - er der således kun tale om 1/2 afgrund, den mellem sælger og neutral opmåling.

Den svenske skovejer er normalt også industriejer, idet han siden trediveerne økonomisk har deltaget i opbygningen af sin foreningsindustri. Industrien er for ham det redskab, hvormed han kan få indflydelse på priser og afsætning og dermed skabe sig en stabil tilværelse. Det er således kun halvt rigtigt at påstå, at det svenske skovbrug er underlagt industrien. I modsætning til de fleste danske skovfolk, som kun kender til svensk skovbrug gennem ofte overdrevne artikler i diverse fagtidsskrifter, har jeg den fordel at kende til den svenske skovbonde, og hans motiver for driften af hans gård.

Han ville, ligesom jeg, forfærdes over tanken om en ren industriopmåling. Om opmålingen foretages i skoven, på bil eller ved industrien, og hvem der udskriver afregning kan vel have mindre betydning. Hovedsagen er, at opmålingen er upartisk.

*K. Malthe-Bruun,
Emmedsbo Skovbrug.*

Brugt Rottne skovvogn

Et stk. Rottne type RD 12 R årg. 1971, komplet med kran og spil, samt komplet hydraulikanlæg. Kap. 12 tons. Dækmont. 500x22,5 Trelleborg. Drivrulletræk på bogiehjul. Vogn, samt kran og spil er fuldstændig hovedreoveret samt nymalet. Vognen leveres med 1/2 års garanti.

Maskinfabrikken GREMO

FREDERIKSHAVN - TLF. (08) 42 36 22
AFTENTELEFON:
(C8) 42 19 51 eller (08) 42 12 60

Dansk stålgærde - effektiv indhegning

NKT

AKTIESELSKABET
NORDISKE KABEL- OG TRAADFABRIKER
Gl. Banegaardsvej 25 . 5500 Middelfart
Tlf. (09) 41 10 30

Orienteringsløb og vildt

I oktober 1975 refererede jeg her i bladet under ovenstående titel og med vedføjede fotografi de undersøgelser, som den svenske Institution for Skogszoologi i samarbejde med orienteringsløbernes og jægernes organisationer foretog under den store orienteringsøvelse 5-DAGARS, som fandt sted ved Stockholm i juli måned. Forstkandidat *J. Raaen Rasmussen* svarede i SKOVEN's december-nummer som medlem af Dansk Orienteringsforbunds hovedbestyrelse på min artikel, som jeg i manuskript havde sendt til forbundet. Svaret gik i korthed ud på, at man ikke med rimelighed kan overføre den svenske undersøgelses resultater til danske forhold, dels fordi antallet af løbere hjemme normalt er langt mindre end i Sverige, dels fordi skovtypen i Danmark giver vildtet bedre dækningsmuligheder. Det er der ganske sikkert noget rigtigt i, men om det er berettiget at gå så vidt som Raaen Rasmussen, må man dog tvivle på, idet De skriver, at der efter Deres mening ikke er grund til at nære bekymring for mødet mellem vildtet og o-løberne i Danmark.

Hvis et normalt o-løb hjemme samler 100-400 deltagere, som De skriver, og hvis der lejlighedsvis holdes løb som det jyske 3-DAGES i sommer med 1200 deltagere, kan det næppe undgås, at den iøvrigt sympatiske orienteringssport, som jo trods alt har urets sekundviser og kompasnålen som dominerende elementer, forårsager en vis skade på vildtet. At det kan gå så

vidt som vist på billedet, kom ganske bag på undertegnede og sikkert også på Dem. Spørgsmålet er så, om man vil betragte det som en uundgåelig og eventuelt negligibel foreteelse, eller om man vil tage spørgsmålet om orienteringsløbernes eventuelle skade på vildtbestanden op til nyvurdering på grundlag af de svenske erfaringer og eventuelt iværksætte undersøgelser hjemme i Danmark, når lejlighed byder sig. Vi har jo vildtbiologer, som måske ville være interesserede i at medvirke til en objektiv undersøgelse, for eksempel under næste 3-DAGES, hvis man bestemmer sig til at gennemføre dette arrangement.

Mellem Svenska Orienteringsförbundet og Svenska Jägareförbundet blev der i 1947 indgået en aftale, som netop er blevet ændret, idet man pr. 1. juli 1975 sammen med Naturvårdsverket, Domänverket samt skovbrugets og landbrugets organisationer har sluttet en ny overenskomst. Denne går ud på, at Naturvårdsverket overtager ansvaret for de såkaldte »vårdata«, der tidsbegrænser bl. a. orienteringssporten efter en tidsskala, som tager hensyn til vildtets yngletid og varierer fra syd til nord i landet. Den gælder alle arrangementer over 150 deltagere. Man kunne tænke sig noget lignende i Danmark, dog formentlig med et lavere deltagerantal, bl. a. på grund af den større vildttæthed.

Endnu mere effektivt ville det dog sikkert være, hvis det var muligt at gennemføre orienteringsløb, hvorved vild-

En stor sund råbuk, der er kollaberet, undersøges af dyrlæge, mens det endnu lever. Foto: Jägm. Hans Westman.

tets tilholdssteder virkelig blev skånet. Eftersom Raaen Rasmussen jo både er aktiv orienteringsløber, medlem af forbundets hovedbestyrelse, jæger og forstmandskollega, vil De jo have de allerbedste forudsætninger for at gøre en indsats herfor. Er det ikke muligt at få løberne til i højere grad at holde sig til veje og stier, end det nu er tilfældet? Og kan man ikke ændre kortene, således at rastesignaturen i højere grad end nu erstattes af en egentlig forbudssignatur i de ømtålelige områder? Såfremt man blandt forbundets medlemmer gjorde et fremstød for at sprede oplysning om vildtet i vore skove og dets behov for beskyttelse eller måske endog ligefrem vildtpleje, kunne man utvivlsomt undgå en del af de dyretragedier, som vi nu alle mere eller mindre lukker øjnene for. At trafikken og jægerne hver for sig er meget værre end orienteringsløberne, fritager jo ikke disse for et vist ansvar, dersom deres iøvrigt sympatiske sportsgren til en vis grad sker på vildtets bekostning. *Bent Engberg*

Svar

I decembernummeret af SKOVEN redegjorde jeg for Dansk Orienteringsforbunds syn på den af kgl. skovrider *B. Engberg* beskrevne svenske undersøgelse om orienteringsløbs skadelige indflydelse på vildt.

I ovenstående indlæg giver B.E. i den anledning visse indrømmelser.

Det kan derfor undre, at B.E. nu er gået videre i sine konklusioner end i den første artikel. Det hed heri: „På den anden side fremhæves, at mindre øvelser næppe forårsager varig skade, og at omfanget af vildtskader i forbindelse med orienteringsløb i det hele taget må studeres meget nøjere, før der kan drages slutninger på et videnskabeligt grundlag”.

Ikke desto mindre skriver B.E. nu: „...kan det næppe undgås, at den iøvrigt sympatiske orienteringssport ... forårsager en vis skade på vildtet”.

Jeg har stadig svært ved at se, hvorledes en undersøgelse baseret på 10.000 løbere i en svensk skov kan overføres til 100-400 løbere i dansk terræn og vil fortsat bestride rimelig-

heden heri. Derfor har Dansk Orienteringsforbund rettet henvendelse til Vildtbiologisk Station med ønsket om en dansk undersøgelse. Personlig ville jeg finde det mest relevant, om en sådan undersøgelse blev baseret på en række „normale” løb, fremfor på et én-gangs-arrangement som »Jysk 3-dages«, men dette er for os mindre væsentligt, blot undersøgelsen kommer.

Skovrider Engberg spørger, om man i højere grad kan få løberne til at holde sig på veje og stier. Hertil må svares nej. Jeg redegjorde i mit første indlæg for, hvorledes størstedelen af deltagerne i et o-løb fortrinsvis bevæger sig ad veje og stier. Imidlertid er det, som gør o-løb attraktivt i sammenligning med terrænløb, muligheden for selv at vælge sin rute mellem posterne, og hvor talen er om elite-løbere, må dette nødvendigvis indebære, at løbernes evne til at læse højdekurver m.v. bliver sat på prøve.

Derimod kan jeg nævne, at en forbudssignatur, som B.E. efterlyser, har eksisteret lige så længe som o-kort.

Den kan ikke erstatte rastesignaturen, som er nødvendig for at undgå det, vi i o-sproget kalder slumpmomentet. Den tegnes derimod på kortet (med rød skravering) før hvert løb, hvor skovejer eller -bestyrer har ytret ønske herom. At den ikke er trykt på kortet skyldes, at ønskerne naturligvis kan variere fra løb til løb, efterhånden som bevoksningerne ændres. Til slut vil jeg indtrængende henstille til skovejere og -bestyrere ikke at lade sig påvirke af denne for danske forhold helt irrelevante undersøgelse. Vi har allerede modtaget de første 3 afslag på løbsansøgninger i skove, hvor vi normalt har været velkomne, alle med henvisning til skovrider Engbergs artikel. Fortsætter denne udvikling, vil det få katastrofale følger for vor sport.

I Danmark nedlægger jægerne hvert år godt 30.000 stykker råvildt og et stort antal trafikdræbes. Ingen drømmer vel af den grund om at forbyde hverken jagt eller bilkørsel. Hvorfor så orienteringsløb?

Jørgen Raaen Rasmussen.

Af lektor B. BEJER-PETERSEN, Zoologisk Institut,
Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole.

Det er nok de fleste bekendt, at man fra Geodætisk Institut kan få leveret kortmateriale i en mængde forskellige former, hvoraf de vigtigste nok er målebordsbladene (1:20.000), 4-cm kortene (1:25.000) og atlasbladene (1:40.000).

Der findes imidlertid en hel del korttyper, som næppe er almindeligt kendte, og som formentlig i flere tilfælde kan have interesse for praktiskere.

Kortmanuskripter til de nye 4-cm kort udarbejdes i målestokforholdet 1:10.000. De indeholder mange topografiske detaljer og kan tjene som grundlag for forskellige kort. Kopier af disse manuskripter kan rekvireres efterhånden, som nymålingen skrider frem. Om man ønsker det, kan kortmanuskripterne suppleres med højdekurver.

4-cm kortene kan fås i en særlig udgave suppleret med *kommunegrænser*. Endvidere kan der efter ordre fremstilles særlige *kommunekort*, der dog er ret bekostelige.

Tilsvarende fremstilles *amtskort* i målestokforholdet 1:100.000.

Som noget nyt er i midlertidig udgave trykt nogle såkaldte *ORO-hydrografiske kort* (1:25.000), hvis væsentlige indhold er højdekurver, vandløb og vandarealer.

Som bekendt optager Geodætisk Institut løbende *luftfotos* (1:25.000), idet det tilstræbes, at hele landet dækkes i løbet af 5-6 år. Forstyrrelser af disse fotos fremstilles på bestilling. Diapositiver (5x5 cm) til fremvisningsbrug kan også rekvireres.

Endelig kan det som kuriosum nævnes, at man stadig kan købe forskellige historiske kort, hvoraf nogle er kobberstik, bl.a. Videnskabernes Selskabs kort, *Daniae* (Johannes Janssonius 1629), Danmark (Johannes Mejer 1650) og Kongeriget Danmark med hertugdømmet Slesvig (1846).

Dansk Skovforening er gerne behjælpelig med fremskaffelse af diverse kortmateriale.

K.D.

Klimamæssigt var 1975 – som snart alle år – ret stærkt afvigende fra det normale. Vinteren var ganske overordentlig mild, når bortses fra en enkelt uge midt i februar. Foråret blev omtrent normalt regnrigt og delvis lidt køligt uden dog at kunne udligne de senere års nedbørsunderskud. Derefter slog en langstrakt varme og tørke ind, med tilhørende rekorder. Resultatet var som bekendt bl. a., at brønde flere steder i landet løb tørre hen på efteråret.

Næbmunde (Rhynchota)

Vintermildheden lagde op til angreb af sikalus som året forud. Prøvetagninger bekræftede dette. Antagelig virkede den ovennævnte senkulde og regn noget begrænsende. Der blev ganske vist talrige angreb, men ikke i samme udstrækning som i 1974. Sammenlagt har de to år dog medført udbredt kraftig afnåling af mange sitkabevoksninger, især nær kysten. I haver og hegn ses tilsvarende skæmmende afnålinger på hvidgran og blågran m. fl.

Til gengæld medførte åbenbart forårsklimaet ugunstige forhold for nåletrægallelusene (Adelgidae). Galledannelsen på rødgran m. fl. gik stærkt tilbage. Endnu mere gunstigt var forløbet for alm. ædelgranlus (Dreyfusia). Disse ellers økonomisk betydningsfulde angreb var i 1975 af usædvanligt ringe omfang.

Som det eneste vigtigere insekt, der virkelig profiterede af sommerens tørke og varme må nævnes *bøgeskjoldlusen* (Cryptococcus fagi). Dens formering starter nemlig i august. Uden at der er nået egentlig katastrofebestand, må det siges, at det er mange år siden bøgeskjoldlusen landet over har været på så højt niveau. Stedvis er nu i yngre bølgebevoksninger op mod hvert tiende træ hvidt. Hvis bøgenes vandmangel fortsætter, kan situationen blive alvorlig.

Sommerfugle (Lepidoptera)

Som ventet var nonneangrebet gået tilbage, endda sådan at det var svært at finde noget. Både virusepidemi og snyltefluer har bidraget stærkt hertil, men andre faktorer har muligvis også været involveret.

Fyrrevikleren var langt fra så skadelig som året før. Derimod fortsatte endnu enkelte steder angreb af ædelgranvikleren (*Semasia rufimitrana*) på *Abies alba*.

Biller (Coleoptera)

Af det beskedne antal forespørgsler fortjener at nævnes, at gråsnuder (*Strophosomus* sp.) på nogle lokaliteter i Jylland har gjort ret betydelig skade ved at afgræsse nålene på nyplantninger efter stormfald. Nåletræsnudebillen (*Hylobius abietis*) har i enkelte tilfælde, hvor DDT-dypning var undladt, ligeledes anrettet betydelig skade. Endelig kan det nævnes, at typografen (*Ips typographus*) alt i alt synes at have etableret sig bedre i Danmark i de senere år, begunstiget af stormfald, aflægningsgrænser og tørke. Angrebene kan være yderst generende, hvor man prøver at stabilisere udsatte bevoksningsrande. Som et kuriosum kan det nævnes, at den i 1975 blev fundet i antal i effekter af contortafyr (Grindsted).

Årevingede (Hymenoptera)

Stor lærkehveps (*Pristiphora erichsoni*) var i 1975 mere talrig end i mange år og forekom spredt landet over med beskedne afnålinger her og der. Til gengæld forsvandt angrebene af rød fyrrehveps (*Neodiprion sertifer*) med et slag, ganske som i de nordiske nabolande.

Gnavere (Rodentia)

Fra nogle østdanske skovdistrikter indberettedes betydelig skade anrettet af rødmus (*Clethrionomys glareolus*) på stormfaldsarealer med løvtræopslag og indplantet nåletræ. - Skaden ramte sitkagran og *A. grandis*, som afbarkedes. Et tilfælde af egermskrælning på bøg har været omtalt i SKOVEN. Ifølge beskrivelsen synes det at kunne sættes i forbindelse med tørke og tørst. Dette kan muligvis være en generel forklaring på egermskrælning, der jo kun optræder i visse år.

Iøvrigt modtages som sædvanlig gerne forstzoologiske forespørgsler og meddelelser, adresse:

Zoologisk Institut, Bülowsvej 13,
1870 København V.

Litteratur:

Kvistning

Kvistning som kvalitetsforbedrende tiltak. Nordisk samarbejdsgruppe i virkeslære, Ås, Norge 1975, 55 sider, pris: 12,- kr. excl. moms ved bestilling gennem Dansk Skovforening.

Inden for rammerne af NSV (Nordisk samarbejdsgruppe i virkeslære) er der nu udgivet endnu en lille bog – den anden – »Kvistning som kvalitetsforbedrende tiltak«. Baggrunden for udgivelsen af denne lille bog er den udvikling, der finder sted inden for skovdriften i Norden, hvor der gennemgående plantes på store afstande, og man gennemfører færre og stærkere gennemhugster.

De store afstande mellem træerne, der bliver konsekvensen af denne skovbehandling, indebærer en stor risiko for senere kvalitetsforringelse i form af store årringsbredder og større kvistmængde, d.v.s. flere og større knaster. Bogen starter med en gennemgang af formålet med berettigelsen af kunstig kvistning. Det pointeres her, at knaster efter tørre grene i nåltræ let falder ud, og at det er den mest kvalitetsforringende faktor i skåret trælast. Nåltræindustrien ønsker derfor et råstof med mindst muligt antal knaster og frem for alt uden tørre og store knaster, en udvikling, der vil blive mere udtalt, når T-virkesortering bliver udbredt for alvor. Efter dette kapitel gennemgår man de forskellige træarters evne til at tåle kvistning. Her behandles træarterne fyr, gran, birk, asp, eg, bøg og ask. Tørkvistning kommer man hurtigt over, idet man for alle træarter konkluderer, at tørre grene kan afskæres på alle træarter uden fare for rådskader og tilvækst-reduktion.

Grønkvistningen er mere problematisk. Her gennemgår man for hver træart kvistningens virkning på tilvæksten, kvistsårenes overvoksning og de skader, der evt. kan opstå. Fyrren er bedst behandlet, og set med danske øjne er det uheldigt, at vore løvtræarter bøg, eg og ask ikke er behandlet så indgående som fyr, hvilket nok skyldes, at litteraturen på dette område er svag.

Kapitlerne om kvistningsredskaber er fyldige og oplysende med gode illustrationer. Bogen prøver at opstille nogle retningslinier for den praktiske gennemførelse af kvistningsarbejdet, men også her er hovedvægten lagt på fyr og gran.

Kapitlets første halvdel, hvor man gennemgår valg af bevoksning, træer og kvistningshøjde samt selve kvistningens udførelse, er sober, hvorimod afsnittet om tidsforbrug, omkostnin-

ger og værdiforøgelse ikke virker helt så velfunderet.

Kvistning som en kvalitetsforbedrende foranstaltning er intet værd, med mindre man over for køberen kan garantere knastfrit træ indtil en bestemt diameter, hvorfor bogen også afsluttes med en gennemgang af dette problem. Der er ikke tale om et selvstændigt arbejde, men bogen bygger på et litteraturstudie, hvorfor bogen indeholder en meget fyldig litteraturliste.

Bogen er lavet på nordisk basis, og derfor er der ikke specielt taget hensyn til de for Danmark vigtigste træarter, men sammenfattende kan det siges, at de – også for danske forhold – vigtigste problemer berøres, hvorfor bogen er læseværdig trods det, at der ikke bringes epokegørende nyheder til torvs. mh

Råstoffer

Råstoffressourcer og deres anvendelse. Udgivet af Fredningsstyrelsen, Miljøministeriet, 1975, 128 s.

I en smukt illustreret og forbilledligt instruktivt opsat beretning har Miljøministeriet søgt at uddrage konklusionerne fra en række ekspertmøder med følgende emner:

1. Registrering og kortlægning af råstofforekomster.
2. Forbrug og behov for råstoffer.
3. Økonomiseringshensyn i råstofanvendelsen.
4. Råstofindvindingens mulige konflikter med andre samfundsmæssige interesser.

Bogen omhandler først og fremmest de problemstillinger, der knytter sig til råstofudnyttelsen, og herunder relationerne til offentlig planlægning, uden at der dog tages konkret stilling til den fremtidige arealanvendelse.

De råstoffer, der omtales i bogen, er: *Sten, grus, sand, ler, kalk, kridt, tørv, granit, sandsten, kaolin, brunkul og kiselgur.*

Selvom træ således ikke er medtaget, vil beretningen alligevel have interesse for mange skovejere og -brugere, idet mange skove ligger på områder, hvor der er anvendelige råstoffer i undergrunden.

Af særlig interesse er en samlet oversigt over de forskellige geologiske undersøgelser, der foreligger her i landet, bl. a. undersøgelser fra D.G.U. (Danmarks Geologiske Undersøgelse) der startede sin virksomhed i 1888, og som ifølge de oprindelige planer skulle kortlægge hele landet i løbet af 20 år, men indtil nu er der kun udgivet 35 af de 70 kortblade, der ialt er planlagt.

Herudover omtales der en mængde forskellige geologiske oplysnin-

ger, som findes i en række arkiver, men en samlet nutidig og landsdækkende råstofkortlægning har vi ikke, og en sådan efterlyses i bogen.

Med hensyn til den fremtidige råstofudnyttelse fremhæves det, at den bør ske som led i den øvrige offentlige arealplanlægning, således at der også tages hensyn til bl. a. bevarelse af landskabelige værdier og til jordbrugserhvervene.

K.D.

TRÆ 25

TRÆ 25: „Træskelethuse“. Pjece om opbygning og - i fornødent omfang - isolering af et helt træhus. Udgives af TOP. 48 sider. Pris incl. moms 19,55 kr. Forhandles kun gennem boghandelen.

En del af TOP's pjecer i den teknisk-oplysende serie behandler konstruktionsdetaljer - fortrinsvis i det lave byggeri - f. eks. træspærfag, træbjælkelag, træskelet-vægge og trægulve. Stort set dækker disse detaljer de i et helt træskelethus almindeligt forekommende konstruktioner.

Til trods for, at TOP's træpjecer har vist sig at være et særdeles nyttigt værktøj for byggefolk, har mange efterhånden følt savnet af én pjece, som under ét gennemgik alle konstruktioner i et træskelethus. Dette savn er afhjulpet med udgivelsen af TRÆ 25. Pjecen giver anvisninger på opbygning og - i fornødent omfang - isolering af et helt træhus, hvad enten det drejer sig om et hus i 1 etage ell. 1½ etage, et ganske enkelt udhus, et sommer- og feriehus eller et enfamiliehus. Pjecen kommer på en letlæselig og letfattelig måde igennem hele problemkredsen lige fra en gennemgang af træets fordele til byggeri, over byggemetoder og konstruktionssystemer. Man behandler f. eks. emner som fundament og kælder, spærfag frem til isolering for varme og lyd. Vedrørende isolering giver man et forslag til et „lavenergihus“ med 20 cm isolering af ydervæggene og forbedret isolering af såvel gulv-, lofts- og tagkonstruktionen. Ideen til pjecen fik man i oliekrisens tid. mh

Pil og forurening

Af CARL JENSEN, Det Danske Pileselskab.

Forurening – kan være et uhyre uden adresse – skabt af begrebet renlighed, som i større eller mindre grad er medfødt hos både mennesker og dyr.

Affald i naturen

Hygiejne er en naturlig medicin for velvære, men denne hygiejne kan købes for dyrt, idet kemiske og tekniske midler tages i brug, uden at forbrugeren har fuld vished for, hvad konsekvenserne er ved anvendelse af disse midler. Uden for vore egne enemærker er affald i bogstaveligste forstand en svømmende, stinkende sag, der langt fra har fundet en bare nogenlunde acceptabel løsning.

Alle de mange syntetiske fremmedstoffer, som naturen ikke kan samarbejde direkte med, er alvorlige fremmedlegemer, der kan ødelægge alle andre hæderlige forsøg på forbedring. Der er en ufattelig fortolkning om rettingerne til at udnytte naturens mangfoldige rigdomme i vore have, søer, floder, åer, bække, heder, klitter, moser og luftrummet omkring os, men når udnyttelsen går ud på udlosning af affald, er det simpelthen indgreb i den menneskelige tilværelse. Misfortolkninger er en snigende krig mod enhver fornuftig samfundsopbygning.

Da det er »intelligensvæsener«, der lever i samfundet, er der heller ingen tvivl om, at disse tilstande bliver udbedret, navnlig hvis klogskaben vil gå i samarbejde med naturens enorme kræfter på disse områder.

Pil som forureningsbekæmper

Der skal plantes mange træer af forskellig slags, hvor arternes specielle egenskaber skal læres og bruges. Man skal ikke i alle tilfælde bruge lukkede drænrør – undtagen til de forskellige syntetiske stoffer, der kan ordnes ad denne vej.

Der er imidlertid meget store naturlige organiske stofmængder, der kan gå tilbage som nyttige midler i vor daglige tilværelse. Og ved anlæg af sivedræn med tilhørende beplantning kan piletræer af rene stammer sende sine rødder ned i drænet, der er konstrueret

sådan, at drænet ikke stoppes, men udvikler et levende filter, der forbruger en stor del af de stoffer, der forpester vor tilværelse. Disse piletræer skal nedskæres hvert år. Tilbageskæringen fremskynder plantens stofdannelse og aktiverer dens kræfter. Når disse pileplanters rødder er tre år gamle, vil sommerskuddene være på en højde fra 3–5 m med store tætsiddende blade, således at de overjordiske dele af planten bruger luftens kul-tveilte og giver ren ilt tilbage.

Det er samtidig nærliggende at tænke på disse planters vedtillækst. De giver bl. a. lige så meget cellulose som rødgran og hvidgran pr. m³. Cellulosen, der er lys, har et udbyttet på 60,9 %, og da pilen har ti gange hurtigere tillækst – ikke kræver nyplantning efter høst, men danner nye planter på gammel rod hvert år, taler anvendelsen af pil også til dette formål for sig selv.

Der er således ikke kun brug for pil i forureningsens tjeneste, men også til mange andre fornuftige produktioner. I vore vandløb og søer er der overskud af næringssalte, som regnvandet fører med sig, og dertil kommer alle de stoffer, der strømmer ud fra hus, hjem, landbrug og fabrik. Hvis alle de stoffer får den rigtige behandling med filtre og nedslingsanlæg, vil der ikke alene være tale om rensning, men også om produktion.

Der er mange forskellige planter, der kan være ideelle i forureningsarbejdet. Det er et af naturens stille, men effektive arbejder, hvor forskning er påkrævet, fordi en kontant naturlig proces kan løse mange opgaver af både praktisk og økonomisk art.

Spildevand i skov

Det er helt klart, at skovene er et godt grundvandsfilter og i det hele taget en stabil sundhedsfaktor, men også her gælder det om at tage hensyn til naturen.

Da mange forskellige bekæmpelsesmidler ikke er gode for vegetationen, forsvinder flere og flere forskellige arter helt fra skovens flora. I skovens plantesamfund er der mange, der ikke

kan undværes, alene af hensyn til skovens dyr og sikkert også af hensyn til den organiske omsætning i skovbunden.

Det kunne være en idé at lede spildevandet ud i skovene i et udbygget kanalsystem med siverør og fældedamme eller slamkister. Træerne kan bruge mere vand end nedbøren, når det ikke er stillestående. Af den vej ville der også være mere værn mod skovbrande. Med hensyn til skovens udyrkede pletter, p.g.a. sumpe og kildevæld, vil pileplanten kunne udnyttes ved dræning med pilefaskiner og plantning af hurtigvoksende pilesorter, der i løbet af få år vil danne grobund for mange andre slags træer. Alt i alt ville der jo nok være flere måder at udvikle træers nyttige tilstedeværelse på, både i skove såvel som overalt i naturen.

Mange opgaver

Der er mange store og interessante opgaver, der skal løses i det moderne samfund, og mange kan løses ganske naturligt. Hvad enten man synes om det eller ej, er deres opgave uangribelig og har gennem tiderne brugt mange slags forurening til udvikling af praktiske goder – både sundhed, skønhed og velvære. En sådan udvikling er ligesom teknologi og kemi noget, der skal vokse med opgaven. Tiltrækning, forædling, analyser, pleje og formål af botaniske emner er ikke på lige fod med en række tekniske ting, hvor diagrammernes illustrerende oversigt af alle enheder kan opfattes og bruges. Man burde derfor i langt højere grad vide noget mere om planternes indhold og formåen.

Mange kær- og sumpplanter er emner for opsugning og omsætning samt smuk afdækning af mange slags slampartikler, hvor også buske og græsarter har lignende anlæg, men det står ingen steder, at de kan bruges af det helt nye fag, der hedder forurening.

I 50 år har jeg på primitiv måde arbejdet med pileplanter og har lært, hvor lidt jeg ved om sagen, men jeg har indset, at opgaven er kolossal og rummer meget store muligheder i mange botaniske opgaver.

Jeg har tiltrukket en samling skønne purpurea og tre dejlige acuaticaplanter med fantastiske anlæg. De er hver for sig simpelthen skønne at se på, men det kræver forståelse af plantens tarv at dyrke disse sorter, og det skal læres rigtigt, idet jeg er overbevist om og har mange eksempler på, at forædlingsarbejde med planter er en fremtidsopgave.

Hvor der kan skabes arbejde med udnyttelse af affaldsstoffer, og hvor samtidig ubrugte arealer kan sættes i sving, er det kun til fordel for rene og værdifulde goder i vor tid med mange ledige kræfter.

Store mængder sne i Norge

I store dele af Nord- og Vestnorge er der faldet en mængde sne. De store snemængder har sammen med vekslende temperatur, vind og dårlig underfrost skabt transportpro-

blemer og stoppet hugsten i skovene. Udover skovene rammes tillige savværkerne, der i disse områder ikke får råtræ og derfor må indstille driften. På længere sigt kan det få konsekvenser for hele træindustrien, idet hugsten i 75/76 sæsonen vil gå mærkbart ned. I dag har træindustrien relativt store lagre at tære på.

Skovbruget i Kina

Skovbruget i Kina er vist et hidtil temmelig ukendt begreb for en europæer. Nu har en svensk delegation berejst Kina, og i »Domänposten« nr. 10 dec. 1975 er skrevet en beretning om besøget, som kort skal refereres:

Der findes meget skov i Kina, og der bliver mere og mere, idet verdens største skovbeplantningskampagne foregår i dette land. Der findes rigeligt med skovjord, som endnu ligger uden nogen intensiv anvendelse. I det store og hele er skovhistorien i dette land som i så mange andre lande en sørgelig beretning om rydning, ødelæggelse og menneskelig kortsynethed.

5 pct. af Kinas areal er bevokset med naturskov; især ved Sibiriens grænse findes masserige og delvis urørte skove.

Kvinderne benyttes meget til skovarbejde: Hugst, plantning, traktorførere m. v. Hugstmetoderne er mere mekaniserede, end hvad man kunne vente sig af de meget lave lønninger og den menneskelige muskelkrafts dominans – avanceret og primitiv teknik anvendes side om side. I de isolerede skovområder mod nord anvender man gerne arbejdsbesparende metoder.

Håndredskaber, motorsave, traktorer m. v. er overvejende af hjemlig produktion, men af udenlandsk model.

MAO proklamerede allerede 15 år før han kom til magten: »Gør fædrelandet grønt«. Dette for at bremse den voldsomme erosion på store arealer og for at producere træ. Dette krævede en enorm arbejdsindsats. Nu 25 år efter den kommunistiske overtagelse af magten, er der udført et storværk på dette område. Forfatterne til artiklen anfører, at man må kunne betragte det som den største skovbeplantningsopgave, som nogen sinde har fundet sted i noget land. Efter officielle oplysninger har man på 25 år forøget skovarealet fra 5 til 11 pct. af hele landarealet. Man har skabt ny skov på et areal, som svarer til 2½ gange det svenske totale skovareal – og arbejdet fortsætter.

P. H.

Pilestiklinger

Aquatica og Purpureahybrider af rene kloner samt Alba og Pentandra sorter kan bestilles fra 1.3. 76. Alle stiklinger leveres i 30 cm størrelser.

Pileplanter

Pileplanter af ovennævnte sorter kan bestilles til levering efterår 76 fra 1.3. 76.

Det danske Pileselskab

H. C. Andersens Boulevard 49^s - 1553 København V - (01) 11 46 30
Ekspedition: Byageren 11 - 2850 Nærum (02) 80 03 50

**LAIGAARD TRAKTOR
FEJEMASKINE
HYDRAULISK**

LAIGAARD hydraulisk traktor-fejemaskine har ingen mekaniske transmissioner. Kraften overføres direkte fra olie-pumpen – monteret på traktorens kraftudtag. Sikkerhedsventil hindrer overbelastning af fejmaskinen. Kosten er hydraulisk svingbar, den er drejelig i vandret plan og berører derfor altid vejbanen i fuld bredde. Motoren er monteret i børstevalsen; derved bliver udskiftning af børstesektioner let. Kosten er fjederafbalanceret, og kostetrykket er spindel-indstilleligt. Minimal slid på børsterne. Effektiv fejebredde: 1,7–2 m. Vægt 325 kg.

N LAIGAARD
FABRIK FOR VEJMASKINER
HELSINGFORSGADE 6 · AARHUS N · TLF. (06) 16 24 44

Kristtorn

Unge planter med klump og lærred. Udvalgt fra hårdføre modertræer med høj bærydelse.

Forlang vor pjece om dyrkning af Kristtorn.

Chr. Pedersens planteskole
Bogense - Tlf. (09) 81 13 60

Strejker i Canadas skovindustri

Canadas træindustri har i efteråret 1975 været ramt af voldsomme strejker.

De længste har været over 6 måneder og er vel endnu ikke bragt til afslutning.

Det er gået hårdest ud over Øst-Canada. I vest tog myndighederne efter 3 måneders strejke initiativ til at få stoppet disse, hvilket lykkedes.

Månedstallet for november 1975 viser en reduktion i avisproduktionsproduktionen på 50 % i forhold til året før, oplyser Landbrugets Priscentral i Oslo.

For de første 11 måneder af 1975 er nedgangen i produktionen godt 16%. Eksporten har haft en tilsvarende tilbagegang.

Produktionen af træmasse har været endnu lavere.

På mange måder er strejkerne i Canada kommet på et gunstigt tidspunkt. De vanskelige afsætningsforhold havde i alle tilfælde ført til produktionsindskrænkninger. Tilbagegangen skal ses i dette forhold, og ikke som et udtryk for canadisk industris manglende leveringsevne.

Myndighederne er nu også i øst gået aktivt ind i forhandlingerne om konfliktens løsning, idet man vil begrænse lønstigningerne. Rammen for lønstigningerne er sat til ca. 14 %, idet de ikke må være inflationsforøgende.

m.h.

Svag stigning på russisk trælast

Russernes tilbud på skåret nåletræ til det engelske marked foreligger nu.

De første tilbud for 1976 omfatter 500.000 m³ fyr og gran. Prisstigningerne er små og varierer fra 0-5 % i forhold til efterårets priser, oplyser Landbrugets Priscentral i Oslo.

De nordiske eksportører havde håbet, at prisstigningerne havde været større, idet russerne i marts 1975 satte priserne 16-20 % ned. Dette tyder på, at russerne søger at bibeholde deres markedsandel og evt. øge den, hvorfor man med spænding venter på de engelske importørers respons på dette tilbud, hvor det allerede nu ser ud til at blive overtegnet, og i endnu højere grad på de russiske tillægstilbuds størrelse, som man regner med foreligger i sidste halvdel af marts. Man forventer, at det vil ske til noget højere priser.

m.h.

**Tænk venligt
på Deres
medarbejderes
sikkerhed og
velbefindende
i kulden ...**

Lad installere en REFLEKS OLIEOVN eller REFLEKS OLIEKOMFUR – vi har modeller der passer til enhver skurvogn.

Refleks

Lørup - 5750 Ringe - Tlf. (09) 67 12 68

Seniorstipendier og kandidatstipendier

Ved den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole er nogle kandidatstipendier ledige til uddeling fra efteråret 1976. Der er på tidspunktet for opslaget ingen ledige seniorstipendier i efteråret 1976.

Angående de to kategorier stipendier bemærkes følgende:

1. Seniorstipendierne uddeles for et tidsrum af indtil 3 år til kandidater, der har vist udprægede evner for videnskabelig forskning inden for højskolens fagområder, herunder til tidligere kandidatstipendiater eller andre stipendiater, for at de pågældende kan få fornøden arbejdsro til at fuldføre doktordisputats eller lignende.

Der kan pålægges seniorstipendiaterne en begrænset undervisningsmæssig arbejdsbyrde, f. eks. afholdelse af 1 eller 2 ugentlige forelæsninger eller lignende inden for emner, der har nær tilknytning til deres særlige forskningsopgave.

2. Kandidatstipendierne kan tildeles såvel kandidater, der netop har bestået eksamen, som kandidater, der i nogle år har været beskæftiget ved praktisk arbejde og som ønsker at komplettere deres uddannelse ved licentiatstudium eller ved selvstændigt forskningsarbejde inden for højskolens fagområder.

Såfremt det skønnes naturligt, kan det pålægges kandidatstipendiaterne i indtil 8 timer ugentlig, at yde bistand ved undervisningen eller andet institutionsarbejde uden for det egentlige forskningsarbejde.

Kandidatstipendierne tildeles for 1 år med adgang til forlængelse maksimalt for yderligere 1 + 1/2 år.

Forlængelse af kandidatstipendier, der udløber i perioden 1. juni 1976 til 30. november 1976 vil kun kunne finde sted efter ansøgning herom på særlige ansøgningsblanketter, der fås ved henvendelse til højskolens administration. Ansøgningen, der skal være anbefalet af hovedfaglæreren, skal være højskolen i hænde senest den 15. april 1976.

Stipendiebeløbet udgør for begge kategorier af stipendier et beløb, der svarer til lønnen i henhold til gældende overenskomster med staten eller tjenestemandslignende løn, og fastsættes under hensyn til den pågældendes kandidatløn.

Andet lønnet beskæftigelse ved siden af stipendiet kan kun ske i begrænset omfang, og kun efter forudgående tilladelse fra rektor.

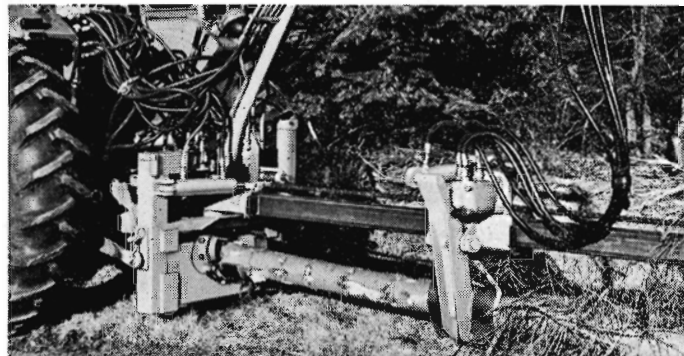
Ansøgning om at komme i betragtning ved uddelingen af stipendierne affattes på ansøgningsblanketter, der udleveres på Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles administration og indsendes inden 15. april 1976 til Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, Bülowvej 13, 1870 København V.

Ansøgningen skal indeholde oplysninger om uddannelse og i fornødent omfang dokumentation herfor, samt oplysninger om det tidspunkt til hvilket et stipendium tidligst kan tiltrædes. - Til ansøgninger om seniorstipendier skal som bilag vedlægges publikationer og skriftlige arbejder, som ønskes inddraget i bedømmelsen, samt en fortegnelse over vedlagte bilag.

STRIPPER
 har flere
 fordele
 end den første
 „3-i-en'er“ ...

**(- den både afkvister,
 afkorter
 og bunkelægger
 i én arbejdsgang)**

Maskinens maksimale kapacitet ligger på 90-100 træer pr. effektiv time.

Iflg. Skovteknisk Instituts tidsstudieprøver:

7 cm brysthøjdediameter 75 træer pr. time *)

10 cm brysthøjdediameter 60 træer pr. time

13 cm brysthøjdediameter 45 træer pr. time

*) effektiv tid + 30 % driftsteknisk tillægstid.

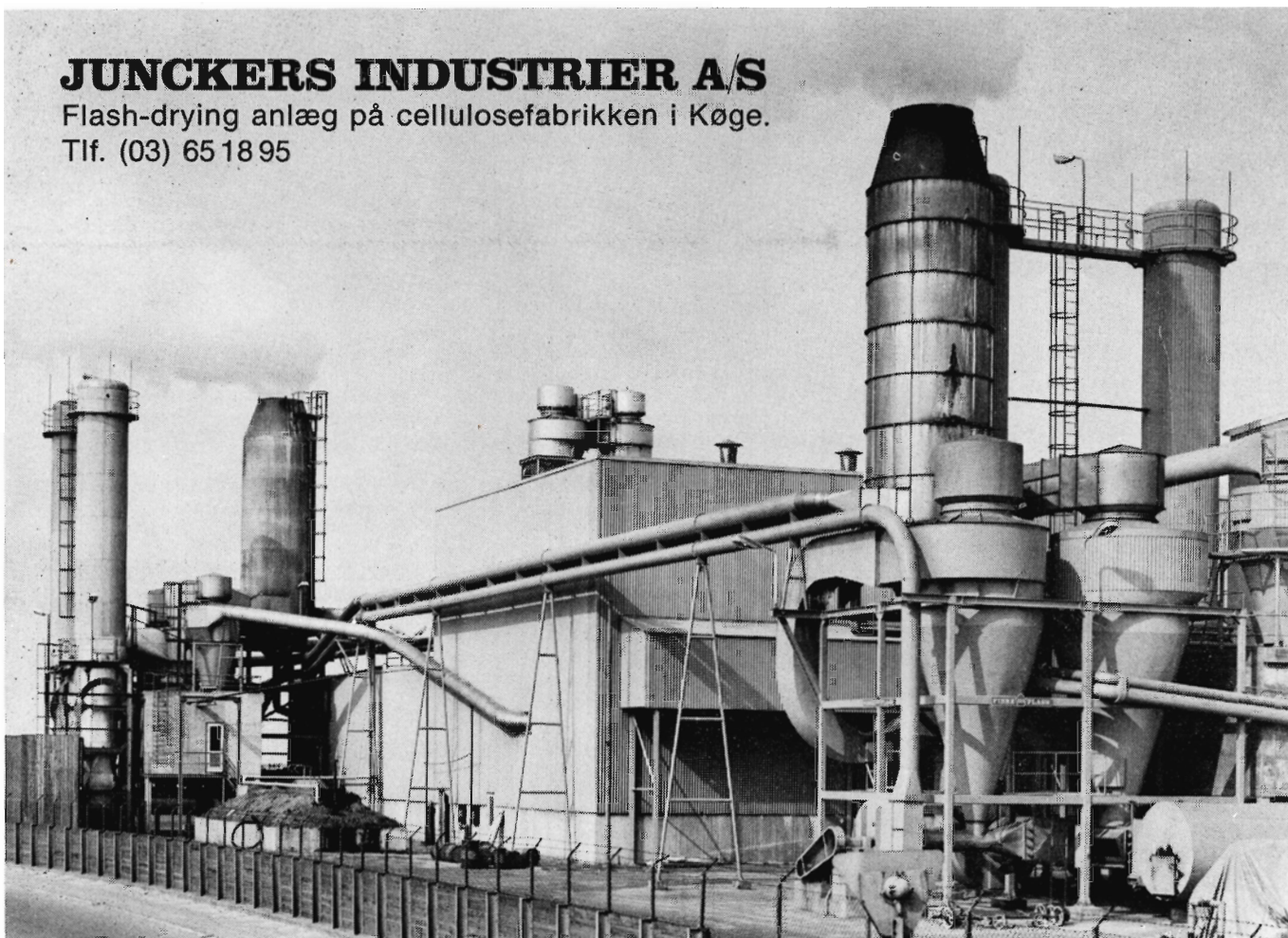
Midtjydsk Hydraulik A/S

Pårup pr. 7442 Engesvang . Tlf. (06) 86 52 22

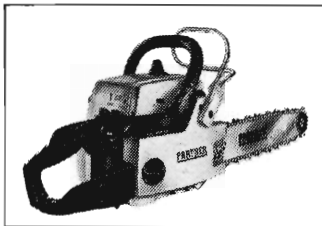
JUNCKERS INDUSTRIER A/S

Flash-drying anlæg på cellulosefabrikken i Køge.

Tlf. (03) 65 18 95

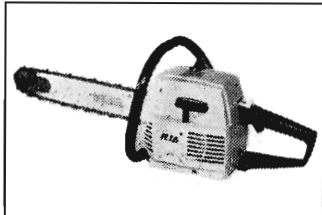

En PARTNER passer altid...

Heltid · R 523

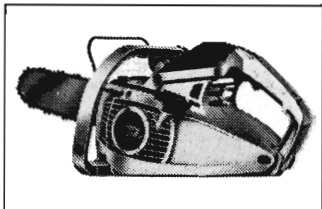
R 522 og R 517 – alle professionelle motorsave med stor ydeevne, god balance, servicevenlige og fremfor alt – gennemprøvede modeller.
R 523 og R 522 har kædebremse, opvarmede håndtag, tyristortænding og henholdsvis 65 og 55 cm³ motor.

Deltid · R 16

Partner R 16 er den professionelle sav for den, som ikke hver dag arbejder i skoven. R 16 er en sav i den populære prisklasse, men opfylder alligevel de højeste krav om driftssikkerhed.

R 16 har en motor på 55 cc, som giver 3,5 hk DIN.

Fritid · Mini P

Partner Mini P er en handy hobbysav, som alle kan håndtere. Mini P er ideel for gartnere, landmænd, villa- og sommerhusejere.

Mini P vejer kun 3,6 kg.
Leveres også afvibreret under betegnelsen Mini-Pa.

Forhandlere:

JYLLAND

Aarhus: A/S L. Hammerich & Co. Grønnegade 57. (06) 12 71 55.

Esbjerg: Sædding Plæneklipper service, Håndværkervej 9. Tlf. (05) 15 18 84.

Horsens: Horsens Værktøjsmagasin, Hede Nielsensvej 2. Tlf. (05) 62 62 11.

Nørresundby: Per Jørgensen, Thistedvej 100. Tlf. (08) 17 27 33.

Randers: Midtjydsk Partnerservice, Haraldsvej 30. Tlf. (06) 42 17 77.

Ringkøbing: Smedegades Motorværksted. Tlf. (07) 32 09 92.

Silkeborg: Motorcentrum, Funder Vestervang 32. Tlf. (06) 85 13 10.

Vejle: Mikkel's Auto, Nr. Torv 2. Tlf. (05) 82 12 12.

Åbenrå: Sønderjydsk Partner-Service, Fossekær, Flensborgvej 86. Tlf. (04) 62 46 70.

FYN

Odense: Hansen & Kiilsholm, Bjergegade 24-26. Tlf. (09) 11 75 32.

BORNHOLM

Rønne: Scooter Centralen, Vimmelskiftet 26. Tlf. (03) 95 21 76.

SJÆLLAND

Helsingør: Haveudstyr, v/Gerner Hansen. Tlf. (03) 29 42 85.

Herfølge: Leif Ebbe, Færøvej 2. Tlf. (03) 67 45 66.

Hillared: Mekaniker Kaj Nielsen, Gadevang. Tlf. (03) 26 69 62.

Holme Østrup: Vepa, Toksværd. Tlf. (03) 76 22 82.

København: A. Jensen Salg og Service Slagelsevej 78. Tlf. (03) 51 05 89.

Nykøbing F.: Vilh. Rasmussen, Gåbensvej 70, Kraghave. Tlf. (03) 85 11 09.

Slagelse: L. Ulrichs Isenkram, Smedegade 2. Tlf. (03) 52 00 01.

STORKØBENHAVN

København N.: Firma H. P. Vangskov, Jagtvej 115. Tlf. (01) 72 TA 831.

Lyngby: Johs. Fog A/S, Rolighedsvej 19. Tlf. (01) 87 10 01.

Lyngby: Lyngby Frøhandel, Jernbanevej 2. Tlf. (01) 87 20 31.

Vedbæk: J. P. Andersen, Stationsvej 12. Tlf. (01) 89 11 04.

Hus på landet

Vi er et ungt par, som er kede af at bo i den store by.

Vi ønsker os et fredeligt og smukt sted på landet.

Drømmen er at finde et hus eller et par længer på Sjælland (gerne gammelt og forfaldent), som trænger til en kærlig hånd.

Om vi skal købe eller leje stedet er underordnet,

blot det er det helt rigtige.

Måske findes vort fremtidige hjem på et af de skønne sjællandske godsers jorder. –

Vi håber ad denne lidt utraditionelle vej at opnå kontakt med mennesker, som har lyst til at leje eller sælge til sådan nogle som os. –

Vi kan træffes på telefon (01) 71 11 35 bedst kl. 8-10 eller på adressen: Adalsvej 59, 2tv, 2720 Vanløse.

Med venlig hilsen

INA LØNDAHL og THEIS JENSEN

Du skal holde mange år endnu.

Volvo BM 500 er ubetinget den mest komfortable traktor på markedet!

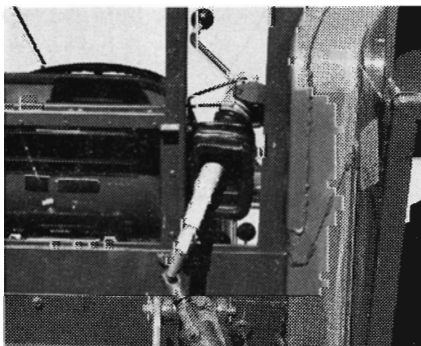
Igennem mange år har landmanden måttet leve med støj, rystelser, kulde og timelange redskabsskift. Som om han ikke havde nok af andet at slås med. Det er i hverdagens arbejde, man skal have det godt. Og det har man i Volvo BM 500.

Den er fantastisk let at arbejde med. Manøvrehandtagene er bekvemt placeret i et panel ved siden af det polstrede førersæde. Til venstre sidder gearstængerne, og til højre har du handtagene til det hydrauliske system. Styringen er hydrostatisk, bremsene er hydrauliske, og gearkassen er synkroniseret.

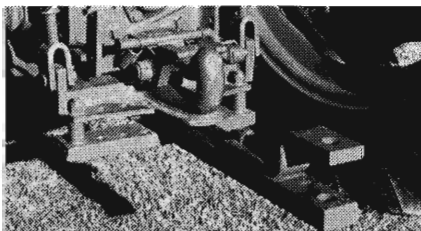
Volvo BM 500 har standardudstyr, der gør ekstraudstyr overflødig!

- Tæt, støjdæmpet komfort-førerhus.
- Hydrostatisk styring.
- Termostatreguleret varme og defroster-anlæg.
- Førersæde med parallelstyret indstillelig affjedring. Kan også indstilles i højde- og længderetningen.
- Helt plant gulv og ophængte pedaler.
- God akselafstand: 217 cm.
- Hydrauliske, selvjusterende skivebremser.
- Hydraulisk løft med positions- og trækraftregulering. Løfteevne 1.800 kp.
- Enkeltvirkende ventil med udtag til fjernbetjening.
- Dobbeltvirkende topstangsregulering.

- Teleskopiske trækstænger - letter tilkoblingen af redskaber.
- Indstillelig løfte- og sænkehastighed.

- Redskabernes sidehældning kan indstilles fra førerhuset (et Volvo BM patent).

- Kombinationstræk. Svingbar trækbom. Hitchkrog.
- Store hjul: For 7.50-16 - alt. 10.00-16, bag 12-38 - alt 14-34.

- God egenvægt: ca. 2800 kg.
- Effekt: 67 HK SAE (61 HK DIN).
- To modeller: Variant 8 gear frem. 4 bak. Luksus 16 gear frem. 8 bak.

Indsend kuponen. Så sender vi en brochure, der viser hele herligheden i detaljer.

Ja, jeg vil gerne vide alt om Volvo BM 500.

Navn _____

Adresse _____

Postnr. & by _____

Indsendes til: VOLVO DANMARK A/S
Postbox 176 · Ringager 6-10 ·
2600 Glostrup · Tlf. (02) 45 51 11

SK 2/76

VOLVO BM
- den nordiske traktor

Den nye 140S hedder 240 SE eller SG!

40 står for cylindervolumen; 2 tallet for at det er version nummer 2.
Husqvarna 240 er altså en ny motorsav. Den har alle de fordele som 140 S havde, og er stadig en af de letteste i profklassen.
Husqvarna 240 er løsningen på et svært problem. 240 SG har elopvarmet håndtag. For at frembringe strøm kræves en kraftig generator.
En generator er både stor og tung. 240 SG er hverken stor eller tung.
Olietankens låg er placeret anderledes, for at gøre påfyldning af kædeolie lettere.
Det forreste håndtag er bredere, og det gør det endnu nemmere at arbejde med handsker på - selv de tykke.
Husqvarna 240 fås i to modeller. 240 SE har elektronisk tænding.
240 SG har tillige el-opvarmet håndtag.
240 SE vejer tom, incl. sværd, kæde og kædebremse 5,85 kg. 240 SG vejer 6,0 kg. Så er det kun at vælge.

Husqvarna

Hako-Tek
v/Aage Melvej
Struervej 113
7500 Holstebro
Tlf. (07) 42 26 12

Fa. Frede Jelsbak
Søndergade 6
9300 Sæby
Tlf. (08) 46 14 10

Torben F. Schroll
Maskinværksted
Nymarken 27
5330 Munketo
Tlf. (09) 97 44 17

Fa. Bent Jensen
Valdemarsgade 13
4200 Slagelse
Tlf. (03) 52 43 65

Sølving Skovservice
Kirke Værløsevej 42
3500 Værløse
Tlf. (02) 48 09 37

Fa. Arnold Larsen
Flintinge
4891 Toreby
Tlf. (03) 86 91 26

Svendborg
Råvarecentral A/S
Bodøvej 8
7500 Svendborg
Tlf. (09) 21 08 33

Skørping
Motorforretning
v/Leif Grønhej
Jyllandsgade 38
9520 Skørping
Tlf. (08) 39 17 11
(08) 39 10 32

Henning Hansen
Værktøjsmagasinet
Ibæk Strandvej
Søndergade
7100 Vejle
Tlf. (05) 82 47 11
(05) 82 52 00

Fa. Vepa
v/Johs. Larsen
Toksværd
4684 Holme-Olstrup
Tlf. (03) 76 22 82

"Hos Haarbye"
v/Henning Haårbye
Chr. Winthersvej 2
4760 Vordingborg
Tlf. (03) 77 20 21

Mekaniker
Arne Mogensen
Halsted
4900 Nakskov
Tlf. (03) 93 91 88

Fa. Sven Low
"Bækken"
Almindingen
3720 Åkirkeby
Tlf. (03) 97 46 43

Ulkebøl Slibecentral
v/G. Malle
Stationsvej 7
6400 Sønderborg
Tlf. (04) 42 63 84

John Rolskov's Planteskole

Sdr. Vissing pr. 8740 Brædstrup
Telf. (05) 75 40 53

*Vi anbefaler os med alle arter
skovplanter i gode provenienser.*

Skovplankulturerne står under
Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter.

Siden 1896

Hjortsø Planteskole

Svebølle - Telf. 03 - 49 30 20* og 03 - 49 30 40

Skov-, læ- og hækplanter. Forlang prisliste. Planteskolen
er tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter.

Forstplanteskolen, Verninge

Planteskolen er tilsluttet »Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter«

Alle slags skovplanter tilbydes i prima kvalitet

Forlang prisliste

Indehaver: **Ole van Tol**

Tlf. (09) 75 12 88

ASKETRÆ

TRÆVAREFABRIKKEN

SKOVHASTRUP

GRUNDLAGT 1895

4330 HVALSØ . TLF. (03) 40 80 33

Køber af alt asketræ i store og små
dimensioner. (Småkævler med
diameter ned til 25 cm har altid
interesse).

Danplanex

PLANTESKOLER A/S

RØDEKRO TELF. 04-66 29 33* DANMARK

Skovplanter

*i bedste provenienser
prima kvaliteter
et righoldigt sortiment
store og små partier.*

Skovfrøet leveres af Statsskovenes Planteavlsstation. Planteskolerne og
salgskontoret er tilsluttet Herkomstkontrollen med skovfrø og -planter.
Vi giver Dem gerne et tilbud på Deres forbrug skriftligt eller ved besøg.

Til Nordisk Sav- & Finerværk A/S
i Gadstrup søger vi leverandører
af

**Bøgekævler i klasserne
A, B og C.**

DALHOFF LARSEN & HORNEMAN A/S

4621 Gadstrup

Råtræindkøb - telf. (03) 39 02 66

Henning Petersen privat:
(03) 78 62 82

Langebæk Savværks produktions-
apparat er flyttet til Nordisk Sav-
& Finerværk A/S i Gadstrup, hvor
det er opstillet i tilknytning til tids-
svarende hovedsæve og tørrestuer.

Køb af savværkstømmer

KONTANT BETALING

TAASINGE SAVVÆRK A/S

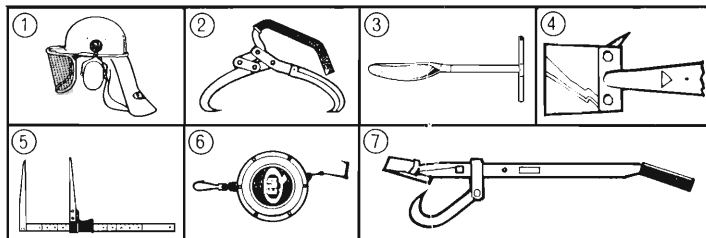
v/ Kaj Larsen
5700 Svendborg
Tlf. (09) 22 56 55

Værkføreren privat:
Tlf. (09) 22 51 43

OREHOVED TRÆ- OG FINÉRINDUSTRI A/S

OREHOVED 4840 NØRRE ALSLEV · TLF. (03) 84 60 84

EIA-tilbehør gør skovarbejdet lettere.

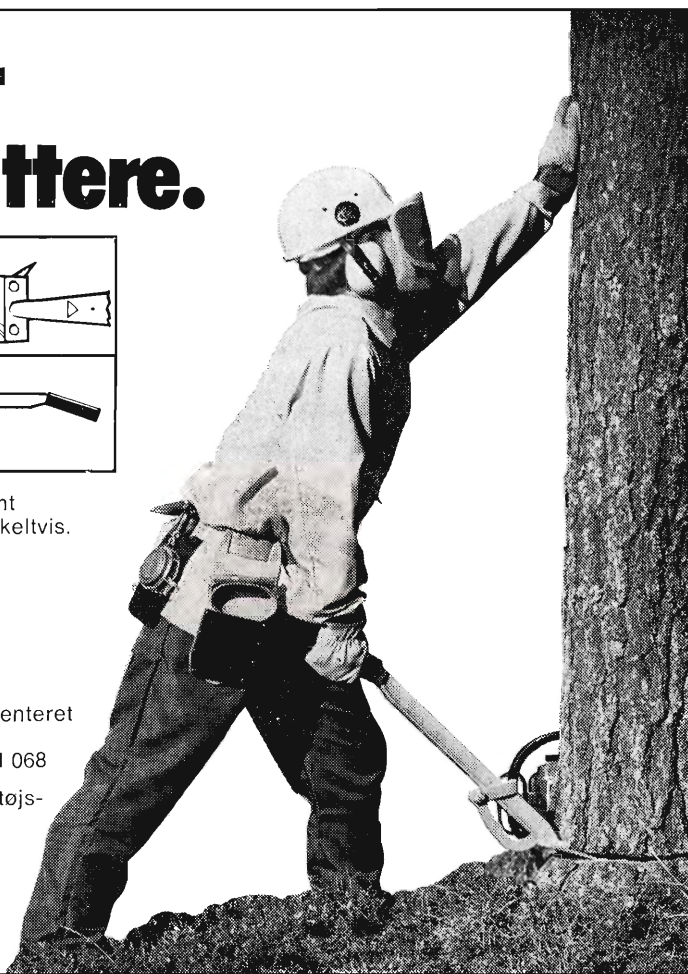

- ① Alt-i-eet-hjelm bestående af øjenværn, høreværn samt regnbeskytter monteret på hjelmen. Alle dele fås enkeltvis. Best. nr. 21 710
- ② Rullesaks. To værktøj i eet. Vendekrog og saks. Skede kan fås. Best. nr. 34 088
- ③ Plantebør model »Grønris«. Best. nr. 23 052
- ④ Barkspade med vendekrog. Udskiftelig klinge. Best. nr. 21 024
- ⑤ Klup, let model, skede kan fås. Best. nr. 21 082
- ⑥ Originalt selvoprullende EIA-båndmål 15 m, med patenteret udløsningskrog. Best. nr. 21 200
- ⑦ Fældejern med vendekrog, kraftig model. Best. nr. 21 068

EIA-skovværktøj fås hos motorsavforhandlere, skovværktøjsfirmaer, værktøjsmagasiner m. fl.

H. P. VANGSKOV

Jagtvej 115 · 2200 Kbh. N · Tlf. (01) TA 831

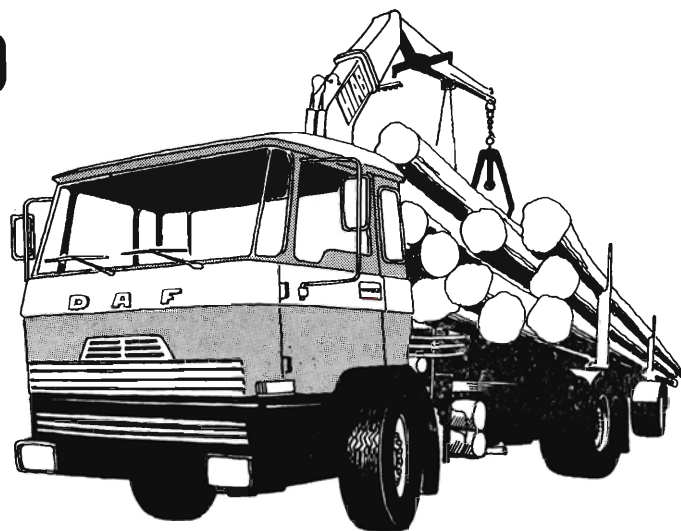

Vi er specialister i transport af træ -og har „grejet” til det (det er til Deres fordel)

- Transport af langt træ
- Transport af kort træ
- Transport af flis
- Afsætningslad til direkte afsætning i skoven
- Tankvognstransport op til 25.000 ltr.

Dansk Trætransport A/s

HJØLLUND, 7362 HAMPEN - TLF. (06) 86 91 33
4171 GLUMSØ - TLF. (03) 64 60 32

FMV kranmodeller kan monteres således:

Model	Vogn Lastbil	Traktor		
		tag	lyn- kobl.	lift
3500	X			
2500	X	X		
2200	X	X	X	
2000	X	X	X	X

Skovmaskiner Langaa ApS

8870 Langå - tlf. (06) 46 14 11